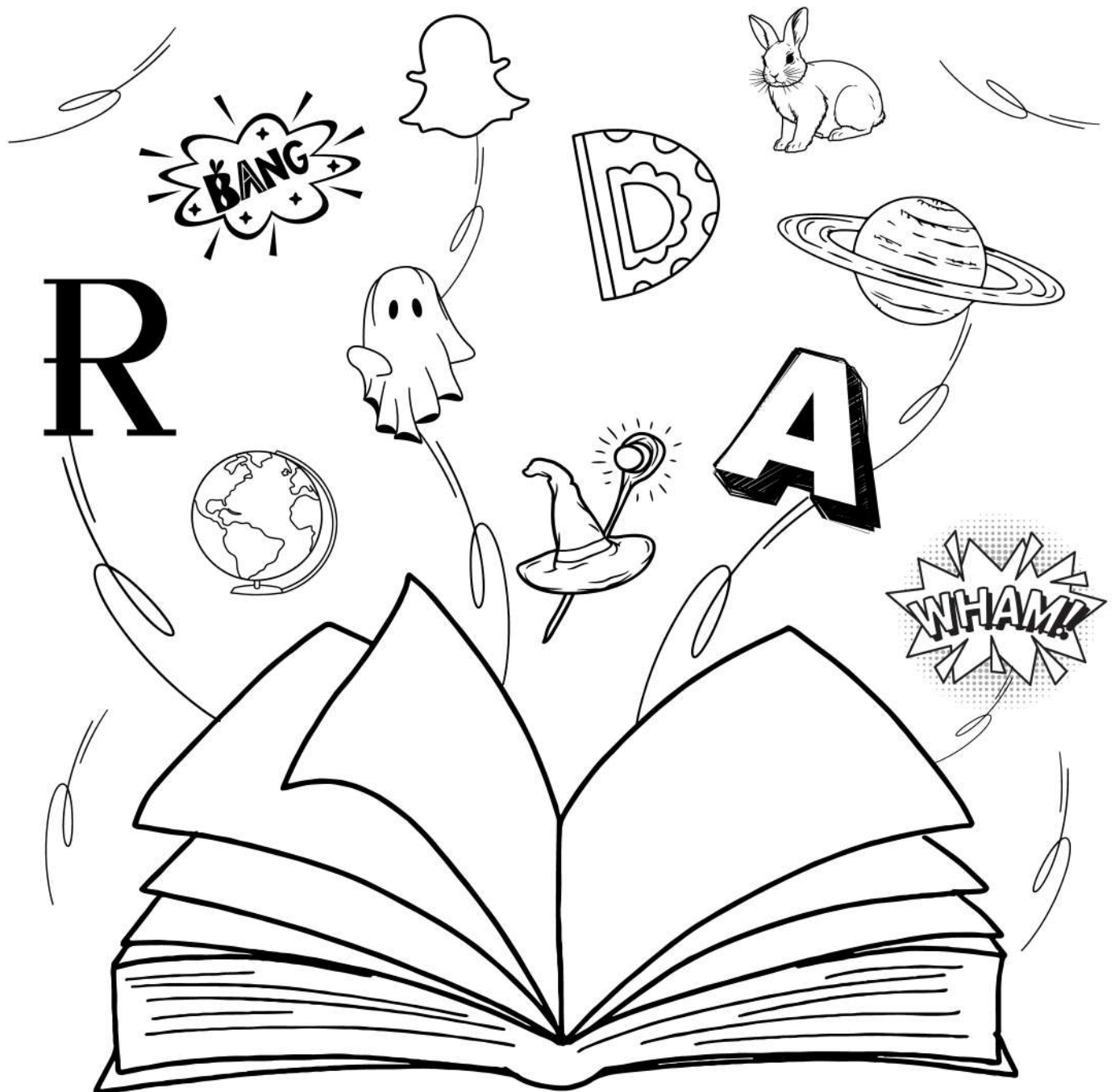

LEESTEKSTEN

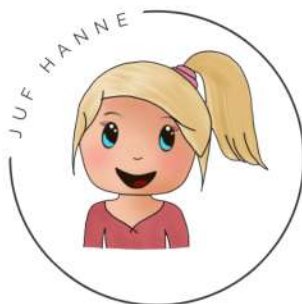
Ralfi-lezen

SAMENWERKING

deze bundel kwam tot stand dankzij:

@yoni.willemen

@flore_staelens

Ralfi

VROEGER

De Belgische Revolutie

-Wist je dat België niet altijd een apart land was? Vroeger hoorde ons gebied bij Nederland. In 1830 veranderde dat door de Belgische Revolutie, een gebeurtenis die ervoor zorgde dat België een eigen land werd.

Er waren verschillende redenen waarom de Belgen een eigen land wilden. Ze spraken andere talen, zoals Frans en Nederlands, en ze hadden soms andere regels en gewoontes. Ook voelden veel mensen zich niet eerlijk behandeld door de regering in Nederland. Ze wilden zelf beslissen over hun land en wetten maken die goed waren voor de mensen in België.

De Belgische Revolutie begon in augustus 1830. Mensen in Brussel gingen de straat op om te protesteren en te laten zien dat ze verandering wilden. Al snel kwamen er ook in andere steden mensen in opstand. Er werden gebouwen ingenomen en er werd gevochten tegen het Nederlandse leger. Het was een moeilijke tijd, maar de Belgen vochten voor hun vrijheid.

Na een paar maanden werd duidelijk dat België zelfstandig kon zijn. Op 4 oktober 1830 werd officieel besloten dat België een eigen koning en regering kreeg. Later werd Leopold I de eerste koning van België. Zo kreeg België zijn eigen wetten, vlag en bestuur.

De Belgische Revolutie laat zien dat mensen moedig kunnen zijn en opkomen voor hun rechten. Dankzij deze gebeurtenissen bestaat België vandaag als zelfstandig land. Het leert ons ook dat vrijheid en samenwerken belangrijk zijn om verandering mogelijk te maken.

Pater Damiaan

Pater Damiaan was een bijzondere man uit België die leefde van 1840 tot 1889. Zijn echte naam was Jozef De Veuster, maar iedereen kent hem beter als Damiaan. Hij is vooral bekend omdat hij heel veel deed voor mensen die ziek waren en door anderen werden vermeden.

Damiaan was een priester. Dat betekent dat hij mensen hielp en over God vertelde. Toen hij hoorde dat er op het eiland Molokai in Hawaï veel mensen woonden met lepra, besloot hij daarheen te gaan. Lepra is een ziekte die vroeger erg gevaarlijk was en waar mensen erg bang voor waren. Mensen die lepra hadden, werden vaak helemaal alleen gezet, omdat anderen dachten dat ze de ziekte zouden krijgen.

Damiaan ging naar Molokai om die mensen te helpen. Hij bouwde huizen, ziekenhuizen en kerken en zorgde ervoor dat de zieke mensen eten, medicijnen en vriendschap kregen. Hij werkte hard en gaf altijd hoop aan de mensen die zo veel hadden geleden.

Helaas werd Damiaan zelf ook ziek. Hij kreeg lepra en stierf uiteindelijk in 1889. Maar zijn werk en zijn liefde voor andere mensen werden nooit vergeten. Omdat hij zoveel heeft gedaan voor de zieken, werd hij later heilig verklaard door de katholieke kerk. Dat betekent dat hij een voorbeeld is voor iedereen die anderen wil helpen.

Pater Damiaan laat zien dat één persoon een groot verschil kan maken. Hij was moedig en zorgzaam, en hij durfde naar een plek te gaan waar bijna niemand heen durfde. Vandaag de dag herinneren mensen hem nog steeds met beelden, scholen en zelfs een feestdag. Zijn verhaal leert ons dat helpen en liefde tonen voor anderen altijd belangrijk is.

De pest of de zwarte dood

Heel lang geleden, in de middeleeuwen, was er een ziekte die veel mensen ziek maakte. Deze ziekte heet de pest, maar sommige mensen noemen het ook de Zwarte Dood. Het was een van de ergste ziekten in de geschiedenis van Europa.

De pest werd voor het eerst echt bekend in de jaren 1300. Toen verspreidde hij zich heel snel door Europa. Mensen wisten toen nog niet dat de ziekte door kleine beestjes, zoals vlooiën en ratten, werd overgedragen. Hierdoor konden ze zich moeilijk beschermen. Heel veel mensen werden ziek en velen overleden. In sommige steden stierf zelfs de helft van de inwoners.

De symptomen van de pest waren eng. Mensen kregen bulten op hun lichaam, koorts en werden erg zwak. Omdat de ziekte zo gevaarlijk was, probeerden mensen afstand te houden van anderen en sommige steden sloten hun poorten om te voorkomen dat de ziekte binnenkwam. Dokters probeerden mensen te helpen, maar ze wisten niet hoe ze de pest konden genezen.

Gelukkig weten we tegenwoordig veel meer over ziekten en hoe ze zich verspreiden. De pest komt bijna niet meer voor en we hebben medicijnen die mensen kunnen genezen. De ziekte laat ons wel zien hoe gevaarlijk en snel een ziekte kan zijn als mensen er niet goed tegen beschermd zijn.

De geschiedenis van de pest helpt ons ook begrijpen waarom hygiëne, schoon water en dokters zo belangrijk zijn. Vroeger wisten mensen dat niet altijd, maar nu kunnen we veel ziekten voorkomen door goed voor onszelf en elkaar te zorgen.

De pest is een eng verhaal uit het verleden, maar het leert ons ook iets waardevols: dat wetenschap en samenwerking levens kunnen redden.

De Geschiedenis van Stonehenge

Heb je wel eens gehoord van Stonehenge? Dat is een heel oud en bijzonder bouwwerk in Engeland. Stonehenge bestaat uit grote stenen die in een cirkel staan. Niemand weet precies wie het gebouwd heeft of hoe, en dat maakt het extra spannend en mysterieus! Stonehenge is heel, heel oud. Het werd gebouwd tussen ongeveer 3000 en 2000 voor Christus, dus meer dan 4000 jaar geleden! Dat is nog veel ouder dan de piramides in Egypte. De mensen die het bouwden wisten nog niet hoe ze moderne machines moesten gebruiken. Ze moesten de enorme stenen met hun handen, houten rollen en touwen verplaatsen. Sommige stenen wegen zelfs meer dan 25 ton!

Waarom hebben mensen Stonehenge gebouwd? Dat weten we niet helemaal zeker. Sommige onderzoekers denken dat het een plek was om te kijken naar de zon en de maan. Bijvoorbeeld tijdens de zomerzonnnewende, als de zon op een speciale manier boven de stenen opkomt. Anderen denken dat het een plek was voor belangrijke ceremonies, zoals feestdagen of rituelen om de doden te eren.

Stonehenge is ook een voorbeeld van hoe mensen lang geleden samenwerkten. Ze moesten goed samenwerken om de stenen te halen, op te tillen en op de juiste plek te zetten. Het laat zien dat mensen toen al slim en creatief waren, ook zonder moderne gereedschappen.

Tegenwoordig komen mensen van over de hele wereld naar Stonehenge om het te bekijken. Het blijft een groot mysterie en een indrukwekkend bouwwerk. Stonehenge laat zien dat oude mensen al grote dingen konden maken, en het helpt ons nadenken over het leven van mensen duizenden jaren geleden.

De Moai op Paaseiland

Heb je ooit van de moai gehoord? Dat zijn de beroemde grote beelden op Paaseiland, een klein eiland in de Stille Oceaan dat bij Chili hoort. De moai zijn heel bijzonder en mysterieus, en ze zijn duizenden jaren oud.

De eerste bewoners van Paaseiland, de Rapa Nui, maakten deze beelden tussen ongeveer 1200 en 1600. Ze maakten de moai om belangrijke mensen en goden te eren. De meeste moai hebben een groot hoofd, want dat symboliseerde wijsheid en kracht. Ze staan vaak op een speciaal platform dat ahu heet. De moai keken meestal naar het dorp en beschermden zo de mensen die daar woonden.

De moai zijn enorm groot. Sommige zijn wel 10 meter hoog en wegen tientallen tonnen! Dat is bijna net zo zwaar als een grote auto. Het was heel moeilijk om de beelden te maken en naar de juiste plek te brengen. De Rapa Nui gebruikten alleen eenvoudige gereedschappen van steen en hout. Niemand weet precies hoe ze dat voor elkaar kregen, en dat maakt de moai extra bijzonder en een beetje mysterieus.

Helaas zorgde het maken van de moai ook voor problemen. De mensen hakten veel bomen om de beelden te verplaatsen, en dat maakte het moeilijker om voedsel te verbouwen en huizen te bouwen. Toch zijn de moai een belangrijk deel van de geschiedenis van Paaseiland.

Tegenwoordig komen mensen van over de hele wereld naar Paaseiland om de moai te zien. Ze laten ons zien hoe creatief en slim de Rapa Nui waren. De moai zijn niet alleen grote stenen beelden, maar ook een herinnering aan de cultuur en het leven van de mensen die lang geleden op Paaseiland woonden.

Waarom trappen altijd dezelfde kant opdraaien

Heb je ooit een wenteltrap gezien, zoals in een kasteel of een toren? Dan heb je misschien opgemerkt dat de trap altijd in dezelfde richting draait. Maar weet je waarom dat zo is?

De reden ligt in de tijd van de ridders. Heel vroeger werden kastelen gebouwd om mensen te beschermen tegen vijanden. De trappen in de torens waren meestal smal en spiraalvormig. Ze draaiden bijna altijd met de klok mee naar boven. Dit had een slimme reden: de meeste mensen zijn rechtshandig.

Als een vijand de trap opkwam, moest hij zijn zwaard met de rechterhand gebruiken. Omdat de trap met de klok mee draaide, was het moeilijk voor de vijand om zijn zwaard goed te zwaaien. De ridders die in de toren woonden, hadden het voordeel: zij stonden bovenaan en konden hun zwaard makkelijker gebruiken, want hun rechterhand was aan de binnenkant van de trap. Zo konden ze hun kasteel beter verdedigen.

Ook vandaag zien we dat veel wenteltrappen dezelfde kant op draaien, hoewel we natuurlijk niet meer voor vijanden hoeven te vechten. Het is een traditie die is blijven bestaan, en het is ook handig omdat mensen gewend zijn aan deze richting. Soms worden trappen in moderne gebouwen andersom gemaakt, bijvoorbeeld voor esthetiek of speciale ontwerpen, maar meestal draaien ze nog steeds zoals vroeger.

Dus de volgende keer dat je een wenteltrap ziet, kun je bedenken dat deze slimme uitvinding al honderden jaren oud is. Het is een manier om gebouwen te beschermen én een stukje geschiedenis dat we nog steeds dagelijks gebruiken. Wie had gedacht dat trappen zo spannend konden zijn?

Het mysterie van De Rechtvaardige Rechters

Wist je dat één van de beroemdste schilderijen in België ooit zomaar is verdwenen? Het gaat om een deel van het beroemde schilderij Het Lam Gods, gemaakt door Jan en Hubert van Eyck. Dit schilderij hangt in de Sint-Baafskathedraal in Gent. Het bestaat uit meerdere grote panelen, en één daarvan heet De Rechtvaardige Rechters.

In 1934 gebeurde er iets heel bijzonders. Op een nacht werd het paneel van De Rechtvaardige Rechters gestolen. Niemand weet precies wie het deed of waar het gebleven is. De politie en onderzoekers hebben jarenlang gezocht, maar het is nooit teruggevonden. Alleen een kopie van het paneel en foto's van voor de diefstal laten zien hoe het eruitzag.

Waarom was het zo belangrijk? Het paneel is een meesterwerk van Jan van Eyck. Het toont rechters die eerlijk en rechtvaardig zijn. De details en kleuren waren prachtig, en het was een belangrijk deel van het grote verhaal van Het Lam Gods. Voor kunstliefhebbers en onderzoekers was het een groot verlies toen het verdween.

Er zijn veel verhalen en theorieën over waar het paneel zou kunnen zijn. Sommigen denken dat het verstopt is in een geheime plek, anderen denken dat het misschien in het buitenland terecht is gekomen. Niemand kan het met zekerheid zeggen.

Toch blijft Het Lam Gods een van de belangrijkste schilderijen ter wereld, ook zonder dit ene paneel. De verdwijning van De Rechtvaardige Rechters laat zien dat kunst kostbaar is en dat mensen er zelfs gevaarlijk veel waarde aan kunnen hechten. Wie weet... misschien wordt het paneel ooit nog teruggevonden!

Jan en Hubert van Eyck

Jan en Hubert van Eyck waren twee broers die heel lang geleden leefden, in de 15e eeuw. Ze kwamen uit Maaseik, in België, en waren beroemde schilders. Dat betekent dat ze mooie schilderijen maakten die nog steeds in musea over de hele wereld te zien zijn.

De broers werkten samen aan schilderijen, maar Jan is meestal de bekendste van de twee. Hij was echt een meester in het schilderen van details. Als je goed kijkt naar zijn werk, zie je dat hij elk klein detail, zoals een vouw in een kledingstuk of een glinstering in een raam, heel precies schilderde. Dat was in die tijd heel bijzonder!

Het meest beroemde schilderij van de broers is het Lam Gods. Dit is een enorm groot schilderij dat in een kerk hangt in Gent. Het schilderij bestaat uit veel verschillende delen en vertelt een verhaal over Jezus en de Bijbel. Mensen zijn al honderden jaren onder de indruk van hoe mooi en levendig de kleuren en details zijn.

Jan van Eyck wordt ook wel de uitvinder van de olieverftechniek genoemd. Dit betekent dat hij verf maakte die langzamer droogde en daardoor veel feller en mooier kon kleuren. Dankzij deze techniek konden schilderijen realistischer en kleurrijker worden. De broers schilderden niet alleen voor kerken, maar ook voor belangrijke mensen zoals koningen en rijke families. Zo konden meer mensen hun werk zien en bewonderen.

Jan en Hubert van Eyck laten zien dat kunst mensen kan verbazen en inspireren, ook honderden jaren later. Ze hebben iets nieuws uitgevonden en iets moois gemaakt dat nooit vergeten wordt. Als je goed kijkt naar hun schilderijen, kun je bijna zien hoe mensen en dingen er toen echt uitzagen!

De Eerste Spelconsoles

Heb je ooit op een spelcomputer gespeeld? Weet je dat de eerste spelcomputers er heel anders uitzagen dan de Nintendo's, PlayStation's of Xbox'en van nu? Het verhaal van de eerste spelconsoles begint in de jaren 1970.

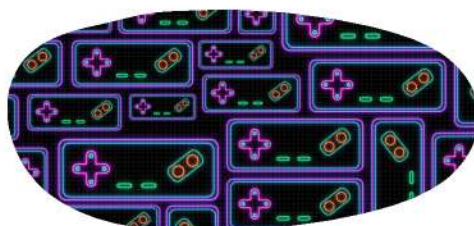
De allereerste spelconsole die mensen thuis konden gebruiken heette de Magnavox Odyssey. Deze kwam uit in 1972. De Odyssey kon alleen simpele spelletjes spelen, zoals tennis, schieten of een soort racebaan. De beelden waren heel eenvoudig en meestal in zwart-wit. Er was geen geluid zoals bij moderne spelletjes, en de controllers waren klein blokjes met een paar knopjes. Toch was het een grote uitvinding!

Waarom maakten mensen spelconsoles? Ze wilden thuis plezier hebben met computers en elektronische spellen. Tot dan toe waren computers vooral voor wetenschappers of grote bedrijven, dus het idee dat je op een computer kon spelen was helemaal nieuw.

Na de Odyssey kwamen er steeds meer spelconsoles, zoals de Atari 2600 in 1977. Die kon meer spellen spelen en gebruikte kleine cartridges. Dat betekende dat je verschillende spelletjes in één apparaat kon zetten, iets wat we nu heel normaal vinden. Dankzij deze nieuwe consoles konden kinderen en volwassenen voor het eerst thuis echte videogames spelen.

Vandaag hebben we consoles met prachtige kleuren, geluid, 3D-graphics en zelfs virtuele werelden. Maar alles begon met de eerste eenvoudige spelcomputers, zoals de Magnavox Odyssey. Zonder die eerste consoles hadden we misschien nooit al die spannende spelletjes die we nu zo leuk vinden.

De geschiedenis van spelconsoles laat zien hoe iets kleins kan groeien tot iets groots, en dat zelfs eenvoudige ideeën later miljoenen mensen plezier kunnen geven.

Het Ontstaan van Google

Stel je voor dat je een vraag hebt en meteen het antwoord wilt weten. Dat kan nu heel gemakkelijk met Google! Maar Google bestond niet altijd. Het is pas uitgevonden in 1998 door twee slimme mannen: Larry Page en Sergey Brin.

Larry en Sergey waren studenten aan een universiteit in Amerika. Ze wilden een manier bedenken om informatie op het internet sneller en beter te vinden. In die tijd waren er al zoekmachines, maar die gaven niet altijd de beste antwoorden. Soms moest je heel veel zoeken om te vinden wat je nodig had.

Hun idee was slim: in plaats van alleen naar woorden te kijken, wilden ze ook kijken naar hoeveel andere websites naar een pagina linken. Als veel mensen naar een pagina linken, moet die wel belangrijk zijn, dachten ze. Zo konden ze de beste en meest betrouwbare informatie eerst laten zien. Ze noemden hun nieuwe zoekmachine Google, een grappige naam die eigenlijk gebaseerd is op een groot getal: een "googol", dat is een 1 met honderd nullen!

Google groeide heel snel. Eerst gebruikten alleen studenten en onderzoekers het, maar al snel ontdekten mensen over de hele wereld hoe handig het was. Tegenwoordig kun je met Google niet alleen zoeken naar informatie, maar ook foto's, filmpjes, kaarten en nog veel meer vinden.

Het bijzondere van Google is dat het begon met een eenvoudig idee: informatie sneller en makkelijker vinden. Nu gebruiken miljoenen mensen Google elke dag om antwoorden te vinden, spelletjes te zoeken of nieuwe dingen te leren.

Google laat zien dat slimme ideeën en hard werken iets kunnen veranderen voor de hele wereld. Wie weet bedenk jij later ook iets wat iedereen gaat gebruiken!

Het Ontstaan van Internet

Internet is iets dat we nu bijna elke dag gebruiken. We sturen berichten, kijken filmpjes en spelen spelletjes online. Maar wist je dat internet niet altijd bestond? Het begon heel lang geleden, in de jaren 1960, en het zag er toen heel anders uit dan nu.

Het internet begon als een idee van slimme mensen die computers met elkaar wilden laten praten. Ze wilden dat computers informatie konden delen, zodat wetenschappers over grote afstanden samen konden werken. De eerste versie van internet heette ARPANET. Dat klinkt ingewikkeld, maar het was eigenlijk gewoon een netwerk van een paar computers die met elkaar verbonden waren.

In het begin was internet vooral voor onderzoekers en het leger. Gewone mensen konden er nog niet op. De computers waren groot en traag, en je moest precies weten wat je moest typen om iets te doen. Er waren nog geen spelletjes, filmpjes of sociale media.

In de jaren 1990 veranderde internet helemaal. Mensen ontdekten het World Wide Web, of kortweg WWW. Dat maakte het veel makkelijker om informatie te vinden en te delen. Je kon nu websites bekijken, e-mails sturen en later ook filmpjes en spelletjes online doen. Zo werd internet langzaam zoals wij het nu kennen.

Dankzij internet kunnen mensen overal ter wereld met elkaar praten, informatie uitwisselen en leren over bijna alles wat je maar kunt bedenken. Het begon klein en simpel, maar is nu een groot netwerk dat miljoenen mensen gebruikt elke dag.

Internet laat zien hoe ideeën kunnen groeien. Wat begon als een paar computers die met elkaar praatten, is nu een wereld vol mogelijkheden. Wie weet wat de volgende grote uitvinding zal zijn? Misschien iets dat jouw leven nog makkelijker en leuker maakt!

De Eerste Computer

Wist je dat de eerste computer er heel anders uitzag dan de computers die wij nu gebruiken? De eerste echte computer werd gebouwd in de jaren 1940. Hij heette de ENIAC, wat staat voor Electronic Numerical Integrator and Computer. Dat is een hele mond vol!

De ENIAC was gigantisch groot. Hij was zo groot als een kamer en woog meer dan 27 ton. Je kon hem dus niet op je bureau zetten zoals je laptop. In plaats van een scherm en een toetsenbord had de ENIAC heel veel knoppen, lampjes en draden. De mensen die ermee werkten moesten precies weten welke knoppen ze moesten indrukken om een berekening te maken.

Waarom maakten ze de ENIAC? De computer werd gemaakt om moeilijke berekeningen te doen voor het leger tijdens de Tweede Wereldoorlog. Dingen zoals het uitrekenen van raketbanen waren veel te moeilijk om met pen en papier te doen. De ENIAC kon deze berekeningen veel sneller doen dan mensen. Toch was hij nog steeds traag vergeleken met de computers van vandaag.

Het bijzondere aan de ENIAC was dat het de eerste computer was die helemaal elektrisch werkte. Daarvoor gebruikten mensen vaak machines met tandwielen of andere mechanische onderdelen. Dankzij de ENIAC konden wetenschappers en ingenieurs grote stappen maken in de wetenschap en techniek.

Vandaag hebben we computers die klein genoeg zijn om in je rugzak te passen en veel krachtiger zijn dan de ENIAC. Maar zonder die eerste enorme computer zouden we vandaag misschien nog steeds met pen en papier moeten rekenen. De ENIAC laat zien hoe ver technologie kan komen, zelfs als het begint met iets heel groots en ingewikkelds!

De geschiedenis van de communicatie

Vandaag kunnen we in een paar seconden een bericht sturen via WhatsApp, e-mail of telefoon. Maar dat is niet altijd zo geweest. De geschiedenis van communicatie – hoe mensen elkaar berichten sturen – is heel lang en boeiend.

Heel lang geleden gebruikten mensen tekeningen in grotten om verhalen te vertellen. Ze tekenden dieren en jachtscènes op de muren. Daarna kwamen de eerste schriften, zoals de spijkerschrift-tekens in Mesopotamië en de hiërogliefen in Egypte. Met symbolen en tekens konden mensen informatie bewaren en doorgeven.

Voor snelle communicatie werden ook boodschappers gebruikt. Denk aan iemand die kilometers ver moest lopen met een bericht. In sommige landen gebruikten ze zelfs postduiven of rooksignalen om berichten door te sturen.

In de middeleeuwen werd de communicatie sneller met de komst van de briefpost. Met paard en wagen brachten koeriers brieven van stad naar stad. Later, in de 15e eeuw, vond Johannes Gutenberg de boekdrukkunst uit. Hierdoor konden boeken en kranten veel sneller gemaakt worden, zodat meer mensen kennis konden opdoen.

In de 19e eeuw veranderde alles opnieuw: de telegraaf maakte het mogelijk om berichten met elektrische signalen over draden te sturen. Kort daarna kwamen de telefoon en de radio, en mensen konden plots praten of luisteren naar iemand die kilometers ver weg was.

In de 20e eeuw verscheen de televisie, en nog later het internet. Vandaag hebben we zelfs smartphones, waarmee we kunnen bellen, filmen, foto's maken en berichtjes sturen – allemaal tegelijk!

De geschiedenis van communicatie laat zien dat mensen altijd gezocht hebben naar manieren om sneller, beter en slimmer contact te maken. Wie weet... hoe zullen we in de toekomst met elkaar praten? Misschien via hologrammen of gedachten?

Uitgestorven dieren

Op aarde hebben miljoenen soorten dieren geleefd. Sommige daarvan bestaan nog steeds, zoals olifanten, vissen of vogels. Maar heel veel dieren zijn uitgestorven: dat betekent dat er geen enkel exemplaar meer leeft.

Het bekendste voorbeeld zijn natuurlijk de dinosaurussen. Zij leefden meer dan 65 miljoen jaar geleden. Door een enorme meteorietinslag en grote vulkaanuitbarstingen veranderde het klimaat zo sterk dat de dinosaurussen verdwenen. Gelukkig maar, want stel je voor dat er nog T-rexen rondliepen!

Maar niet alleen de dino's zijn uitgestorven. Er waren ook andere bijzondere dieren:

- De mammoet, een harige olifant met grote slag tanden, leefde in de ijstijd. Door klimaatverandering en jacht door mensen verdwenen ze ongeveer 4.000 jaar geleden.
- De sabeltandtiger had gigantische lange tanden en leefde in groepen. Hij stierf zo'n 10.000 jaar geleden uit.
- De dodo, een dikke, vliegende-loze vogel van het eiland Mauritius, verdween in de 17e eeuw doordat mensen hem opaten en vreemde dieren zoals ratten en varkens meebrachten die zijn eieren opaten.
-

Dieren kunnen uitsterven door natuurlijke oorzaken, zoals vulkaanuitbarstingen, meteorieten of ijstijden. Maar ook de mens speelt een grote rol. Door jacht, vervuiling en ontbossing verdwijnen er vandaag nog steeds soorten. Wetenschappers waarschuwen dat er nu sneller dieren uitsterven dan ooit tevoren.

Gelukkig wordt er ook veel gedaan om dieren te beschermen. In natuurreervaten en dierentuinen proberen mensen bedreigde soorten te redden, zoals de panda en de neushoorn.

Uitgestorven dieren leren ons iets belangrijks: de natuur is kwetsbaar. Als we goed zorgen voor onze planeet, kunnen we ervoor zorgen dat de dieren die vandaag leven, niet hetzelfde lot ondergaan als de dodo of de mammoet.

Hoe de mens is ontstaan

Heel, héél lang geleden, miljoenen jaren terug, zag de wereld er heel anders uit. Er bestonden nog geen mensen zoals wij nu zijn. Er waren wel dieren die een beetje op mensen leken: aapachtigen. Ze konden klimmen, springen en leven in de bomen, maar ze waren nog geen echte mensen.

Langzamerhand begonnen sommige van die aapachtigen rechtop te lopen. Dat was een grote stap! Door rechtop te lopen hadden ze hun handen vrij. Daarmee konden ze takken of stenen gebruiken als gereedschap. Zo konden ze beter jagen, voedsel verzamelen en zichzelf beschermen.

De eerste voorlopers van de mens, zoals de Australopithecus, leefden al zo'n 4 miljoen jaar geleden in Afrika. Later, ongeveer 2 miljoen jaar geleden, verschenen er soorten zoals de Homo habilis ("de handige mens"), die stenen bewerkte tot scherpe messen. Daarna kwam de Homo erectus ("de rechtopstaande mens"), die vuur kon maken en verre tochten ondernam.

Ongeveer 200.000 jaar geleden verscheen de Homo sapiens, dat zijn wij! Homo sapiens betekent "de wijze mens". Deze mensen konden goed samenwerken, maakten kunst, gaven elkaar kennis door met taal en bouwden steeds slimmere werktuigen.

Het ontstaan van de mens duurde dus ontzettend lang. Het was geen plotselinge sprong, maar een geleidelijk proces waarbij we steeds een beetje slimmer en handiger werden.

Vandaag leven wij op de hele aarde, in allerlei culturen en met talloze uitvindingen. Toch dragen we in ons nog altijd de sporen van onze verre voorouders: we kunnen rechtop lopen, samenwerken, en gereedschap gebruiken.

Het verhaal van de mens is eigenlijk nog niet af... want ook wij blijven ons ontwikkelen en nieuwe dingen ontdekken!

Hoe mensen vuur leerden maken

Stel je eens voor dat er geen lichtknop, geen kookplaat en geen verwarming bestond. Heel lang geleden, in de oertijd, was dat de werkelijkheid. Toch ontdekten de eerste mensen iets dat hun leven voor altijd veranderde: vuur.

In het begin konden mensen zelf nog geen vuur maken. Ze waren afhankelijk van bliksem die een boom in brand zette, of van een bosbrand. Het vuur hielden ze dan dagenlang brandend door telkens nieuwe takken toe te voegen. Want als het uitging, hadden ze een probleem.

Later ontdekten mensen hoe ze zelf vuur konden maken. Er waren verschillende manieren:

- Wrijven met hout: door twee droge houten stokken snel tegen elkaar te draaien of te wrijven, ontstond er warmte en uiteindelijk een klein vonkje dat ze konden laten ontbranden in droog gras of bladeren.
- Slaan met stenen: vooral vuursteen was handig. Als je twee stenen hard tegen elkaar sloeg, sprongen er vonken af. Met die vonken kon je een vuurtje starten.

Het vuur betekende een enorme stap vooruit. Mensen konden nu koken, waardoor voedsel gemakkelijker verteerd werd. Ze konden zich verwarmen in koude nachten en licht maken in donkere grotten. Vuur hield ook wilde dieren op afstand en maakte het leven veiliger. Bovendien konden ze met vuur metalen smelten en gereedschappen maken.

Vuur veranderde dus de manier waarop mensen leefden. Het gaf warmte, licht, veiligheid én nieuwe mogelijkheden. Zonder vuur zouden we vandaag misschien nog altijd rauw eten en in het donker zitten.

Het is bijzonder om te bedenken dat zoiets alledaags als een lucifer of een aansteker een geschiedenis heeft die duizenden jaren teruggaat naar de slimme ontdekkingen van de eerste mensen.

De geschiedenis van de fotografie

Vandaag maken we allemaal foto's met een smartphone of tablet. Met één klik heb je een beeld dat je meteen kan bekijken en delen. Maar wist je dat de eerste foto bijna 200 jaar geleden werd gemaakt?

Rond 1826 maakte de Fransman Joseph Nicéphore Niépce de allereerste bewaard gebleven foto. Hij gebruikte daarvoor een houten doos met een lens en een metalen plaat die bedekt was met een speciale laag. Die foto moest uren lang belicht worden om zichtbaar te worden. Je ziet er een wazig uitzicht van een gebouw op.

Een paar jaar later verbeterde Louis Daguerre deze methode. Hij vond de daguerreotypie uit, een soort spiegelachtige foto op een metalen plaat. Mensen moesten stilzitten, soms wel 15 minuten, anders werd de foto onscherp. Lachende portretten bestonden dus nog niet!

In de loop van de 19e eeuw kwamen er steeds handiger toestellen. Rond 1888 bracht George Eastman de eerste Kodak-camera op de markt. Die gebruikte fotorolletjes met film. Nu kon bijna iedereen foto's maken. Na het klikken bracht je het rolletje naar een winkel om te ontwikkelen. Pas dan zag je of je foto gelukt was.

In de 20e eeuw werden camera's kleiner en beter. Kleurenfoto's verschenen, flitsers zorgden voor licht, en er kwamen fotoalbums waarin gezinnen hun herinneringen bewaarden.

Vandaag is bijna alles digitaal. We hoeven geen filmrolletjes meer te kopen. Foto's verschijnen meteen op een scherm en kunnen eindeloos gekopieerd en gedeeld worden.

De fotografie heeft dus een lange weg afgelegd: van een wazige zwart-witplaat die uren duurde, tot de haarscherpe selfies die we nu in een seconde maken. En wie weet... hoe zullen foto's er in de toekomst uitzien?

De uitvinding van de telefoon

Vandaag kunnen we met één druk op de knop iemand bellen, waar die persoon ook is. Maar dat was vroeger helemaal niet zo vanzelfsprekend. Tot ongeveer 150 jaar geleden bestond er geen telefoon. Mensen schreven brieven of moesten elkaar in het echt ontmoeten.

In 1876 gebeurde er iets bijzonders. Een Schotse uitvinder die in Amerika woonde, Alexander Graham Bell, vond de eerste werkende telefoon uit. Hij wilde een manier bedenken om geluid, en vooral de stem van mensen, via draden door te sturen. Dat lukte!

Het allereerste telefoongesprek was heel kort. Bell zei tegen zijn assistent in een andere kamer: "Mr. Watson, kom hier, ik heb je nodig." Voor de eerste keer in de geschiedenis werd een stem via een draad doorgestuurd.

De eerste telefoons zagen er heel anders uit dan de toestellen die wij kennen. Het waren houten kisten met een grote hoorn om in te praten en een draad naar het oor. Er waren nog geen toetsen of schermen, en er was ook geen beltoon. Iemand moest eerst verbinding maken door een kabel aan te sluiten.

Toch was de telefoon een revolutie. Mensen konden plots snel en direct met elkaar praten, zelfs als ze kilometers ver van elkaar woonden. Bedrijven, dokters en families maakten er gretig gebruik van.

Na Bell kwamen er steeds betere versies: telefoons met een draaischijf, daarna met druktoetsen en later zelfs draadloze telefoons. Vandaag hebben we smartphones waarmee je niet alleen kan bellen, maar ook foto's nemen, spelletjes spelen en het internet gebruiken.

De telefoon begon dus als een houten kistje met een draad, maar groeide uit tot een slimme alleskunner die bijna iedereen elke dag gebruikt.

De uitvinding van het wiel

Het wiel lijkt zo gewoon dat we er bijna niet meer bijilstaan. Toch is het een van de belangrijkste uitvindingen ooit. Zonder het wiel zouden er geen auto's, fietsen, treinen of zelfs winkelkarretjes bestaan!

Maar wanneer is het wiel eigenlijk uitgevonden? Dat gebeurde heel lang geleden, ongeveer 5.500 jaar terug in Mesopotamië, een gebied waar nu Irak ligt. Het eerste wiel was gemaakt van hout. Het bestond uit platte houten planken die aan elkaar vastzaten in een ronde vorm. Later werden de wielen beter gemaakt, met spaken en sterkere materialen.

In het begin werd het wiel niet gebruikt voor karren of wagens. Het diende vooral als pottenbakkerswiel, om klei te draaien en mooie potten en kruiken te maken. Pas daarna ontdekten mensen dat je een wiel ook onder een kar kon zetten. Zo konden ze veel zwaardere dingen vervoeren, zoals graan, stenen of hout.

Het wiel veranderde het leven van de mensen enorm. Reizen werd gemakkelijker, handel groeide en dorpen en steden konden beter met elkaar verbonden worden. Het wiel werd ook gebruikt in werktuigen, molens en later zelfs in machines.

Kijk maar eens rond: bijna alles wat beweegt, gebruikt wielen. Fietsen, auto's, bussen, treinen, maar ook tandwielen in klokken en machines. Het wiel is dus niet zomaar een rond stukje hout; het is een uitvinding die de wereld vooruit liet rollen.

Zonder het wiel zou onze wereld er helemaal anders uitzien. Misschien zouden we nog steeds alles op de rug dragen of met sleetjes over de grond slepen. Gelukkig bedacht iemand duizenden jaren geleden: "Wat als we het rond maken?" En zo begon een uitvinding die nooit meer is gestopt met draaien!

Het eerste vliegtuig en de Wright brothers

Stel je voor: meer dan honderd jaar geleden droomden mensen er al van om te kunnen vliegen zoals vogels. Maar niemand wist hoe dat moest. Tot twee broers in Amerika, Orville en Wilbur Wright, het probeerden. Zij werden bekend als de Wright brothers.

De twee broers waren eerst fietsenmakers. Ze hielden van techniek en sleutelden graag aan apparaten. Ze begonnen te experimenteren met grote zweefvliegtuigen. Ze bestudeerden de vleugels van vogels en ontdekten dat je vleugels een beetje moet kunnen buigen om te sturen. Dat idee was heel belangrijk.

Na veel testen bouwden ze in 1903 hun eerste echte vliegtuig met een motor en propeller. Het toestel heette de Flyer. Het zag er uit als een soort houten geraamte met doek erover gespannen. Het had twee vleugels boven elkaar, een beetje zoals een reusachtige vlieger.

Op 17 december 1903 maakten ze geschiedenis. Orville zat in het vliegtuig en vloog 12 seconden lang, over een afstand van 36 meter. Dat lijkt kort, maar het was de allereerste gemotoriseerde vlucht in de wereld. Later die dag maakten ze nog langere vluchten.

Veel mensen geloofden eerst niet dat het echt gebeurd was. Maar de Wright brothers bleven bouwen, testen en verbeteren. Dankzij hun uitvinding konden vliegtuigen steeds hoger, sneller en verder vliegen.

Vandaag kunnen we dankzij hun droom de hele wereld rondreizen. Waar je vroeger weken nodig had met een boot, kan je nu in enkele uren met een vliegtuig.

De eerste vlucht van de Wright brothers was dus klein, maar het was het begin van een groot avontuur: de mens die eindelijk leerde vliegen!

De eerste trein en de spoorwegen

Meer dan 200 jaar geleden, in de 19e eeuw, wilden mensen sneller en gemakkelijker grote afstanden afleggen. Paarden en karren waren handig, maar traag en zwaar. Toen kwam iemand op een slim idee: een voertuig dat over ijzeren rails kon rijden. Zo ontstond de trein.

De allereerste echte stoomtrein werd in 1804 gebouwd door een Engelsman, Richard Trevithick. Zijn locomotief werkte op stoomkracht. Dat betekent dat water werd verhit tot stoom in een ketel. De stoom duwde zuigers aan, en die zorgden ervoor dat de wielen begonnen te draaien. Het leek een beetje op een reusachtige ketel op wielen!

In het begin konden de stoomtreinen nog niet veel sneller dan een fiets. Maar al snel verbeterden ingenieurs de machines. Een beroemde trein was de Rocket, gebouwd in 1829 door George Stephenson. Die kon al meer dan 45 kilometer per uur rijden. Voor de mensen in die tijd was dat ongeloofelijk snel. Sommigen waren er zelfs bang van en dachten dat je ziek zou worden als je zo snel reisde.

De spoorwegen – de lange lijnen van ijzeren rails – werden steeds verder aangelegd. Dankzij de treinen konden mensen sneller reizen en handel drijven. Kolen, graan, hout en andere producten kwamen veel vlugger van de ene stad naar de andere. Ook gewone mensen konden nu verder weg werken of familie bezoeken.

De eerste treinen maakten veel lawaai, bliezen rook en vonken de lucht in, maar ze veranderden de wereld. Ze zorgden ervoor dat steden groeiden en landen beter met elkaar verbonden werden.

De trein was dus een echte uitvinding van vooruitgang. Zonder die stoommachines van vroeger, zouden we nu misschien nog altijd dagen onderweg zijn met paard en kar!

De eerste auto

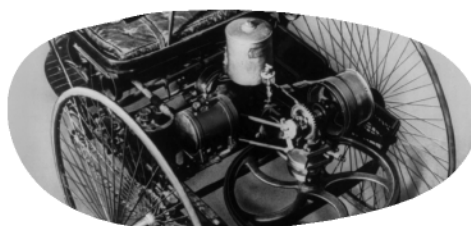
Lang geleden, meer dan 130 jaar terug, bestonden er nog geen auto's zoals wij die nu kennen. Mensen verplaatsten zich vooral met paarden en koetsen. Maar in 1886 gebeurde er iets bijzonders: een Duitser met de naam Karl Benz bouwde de allereerste auto ter wereld.

Die auto zag er heel anders uit dan de wagens van vandaag. Hij had drie wielen: twee grote achteraan en één vooraan om te sturen. Het leek een beetje op een kruising tussen een fiets en een koets. Binnenin zat een benzinemotor. Dat was nieuw, want tot dan toe reden voertuigen niet op benzine.

De eerste ritten waren erg spannend. De auto maakte veel lawaai, reed niet sneller dan een fietser en je moest hem soms duwen om hem aan de praat te krijgen. Toch was het een grote uitvinding. Karl Benz' vrouw, Bertha Benz, was de eerste die een langere tocht maakte met de wagen. Zonder het haar te vertellen, reed ze met de auto meer dan 100 kilometer ver! Onderweg tankte ze benzine bij een apotheek, want tankstations bestonden toen nog niet.

Mensen keken hun ogen uit. Sommigen vonden het gevaarlijk of dachten dat het nooit iets zou worden. Maar anderen zagen de mogelijkheden. Dankzij deze eerste auto konden uitvinders blijven verbeteren en slimmer bouwen. Zo ontstonden stap voor stap de auto's die we vandaag gebruiken: veilig, snel en comfortabel.

De eerste auto was dus niet perfect, maar hij was wel het begin van een revolutie. Zonder die drie wielen en dat lawaaiertje zouden we vandaag misschien nog steeds met paarden en koetsen rondrijden!

Oude beroepen

Lang geleden zagen beroepen er heel anders uit dan nu. Er waren geen computers, fabrieken of auto's. Mensen moesten bijna alles met hun handen maken. Elk dorp of stad had daarom ambachtslieden met een eigen taak.

Een belangrijk beroep was de smid. De smid werkte met vuur en een grote hamer om ijzer en metaal te vormen. Hij maakte zwaarden, hoefijzers, gereedschap en sloten. Zonder de smid kon een dorp bijna niet bestaan.

Ook de molenaar was onmisbaar. Hij gebruikte een wind- of watermolen om graan tot meel te malen. Van dat meel bakte de bakker brood, het belangrijkste voedsel voor veel gezinnen.

De schoenmaker maakte en herstelde schoenen, allemaal met de hand. Een ander belangrijk beroep was de wever, die stoffen maakte van wol of linnen. De pottenbakker zorgde voor kruiken, schalen en potten waarin mensen hun eten en drinken bewaarden.

In de middeleeuwen had je ook de leerlooier, die huiden van dieren verwerkte tot leer. Het was zwaar en soms vies werk, maar leer was nodig voor schoenen, riemen en zadels.

Niet alle oude beroepen waren ambachten. Er waren ook marktkooplieden die spullen verkochten en herauten die nieuws en berichten rondriepen. En natuurlijk waren er boeren, misschien wel het oudste beroep, want zonder boeren was er geen eten.

Veel van deze beroepen bestaan vandaag de dag nog steeds, maar vaak in een moderne vorm. In plaats van een smid hebben we fabrieken die metalen voorwerpen maken, en de molenaar is vervangen door grote machines. Toch zijn sommige ambachten nog te zien, bijvoorbeeld bij een klompenmaker of een pottenbakker die zijn werk laat zien op een markt.

De uitvinding van het schrift

Stel je eens voor dat er geen boeken, geen kranten en zelfs geen appjes zouden bestaan. Hoe zouden we dan verhalen, afspraken of belangrijke gebeurtenissen onthouden? Heel lang geleden hadden mensen dat probleem ook. Daarom is de uitvinding van het schrift een van de belangrijkste momenten in de geschiedenis.

De eerste vormen van schrift ontstonden ongeveer 5000 jaar geleden in Mesopotamië (het huidige Irak). De Sumeriërs gebruikten kleitabletten en maakten tekens met een rietstokje. Dat schrift noemen we het spijkerschrift, omdat de tekens op kleine spijkertjes leken. Eerst gebruikten ze het om bij te houden hoeveel graan, schapen of zilver iemand had. Later werden er ook verhalen en wetten mee opgeschreven.

Niet veel later bedachten de oude Egyptenaren hun eigen schrift: de hiërogliefen. Dat waren mooie tekeningen van dieren, mensen en symbolen. Je ziet ze nog steeds op de muren van tempels en in piramides. Het was ingewikkeld, want er waren honderden verschillende tekens.

In de loop van de tijd werd het schrift steeds eenvoudiger. De Feniciërs, een volk aan de Middellandse Zee, maakten een alfabet met maar 22 tekens. Dat was veel makkelijker te leren! Hun idee verspreidde zich en werd de basis voor het Griekse en later het Romeinse alfabet. Ons eigen alfabet komt hier uiteindelijk ook vandaan.

Dankzij het schrift konden mensen kennis, verhalen en ontdekkingen doorgeven aan volgende generaties. Zonder schrift zouden we veel minder weten over de oudheid en zouden belangrijke dingen al lang vergeten zijn.

Vandaag de dag schrijven we nog steeds, alleen gebruiken we nu pennen, boeken, toetsenborden en schermen. Toch begon alles met die eerste krabbels in klei en tekeningen op muren. De uitvinding van het schrift veranderde de wereld voorgoed.

Egyptische mummies

Lang geleden, in het oude Egypte, geloofden mensen dat het leven niet stopte bij de dood. Ze dachten dat je na je dood verder leefde in een ander rijk, het hiernamaals. Daarom wilden de Egyptenaren dat het lichaam van een overleden persoon goed bewaard bleef. Zo ontstond het mummificeren: het maken van een mummie.

Het mummificeren was een lange en zorgvuldig werkende taak. Eerst werd het lichaam schoongemaakt en werden de organen eruit gehaald. Die organen werden apart in speciale potten bewaard, de zogenaamde canopen. Alleen het hart lieten ze meestal zitten, omdat de Egyptenaren geloofden dat je hart belangrijk was voor je ziel. Daarna werd het lichaam bedekt met natronzout zodat het helemaal uitdroogde. Dat duurde wel veertig dagen!

Wanneer het lichaam droog was, werd het ingesmeerd met olie en hars om het te beschermen. Daarna wikkelden de priesters het lichaam zorgvuldig in lange stroken linnen. Soms zaten er wel honderden meters doek omheen! Bij belangrijke mensen, zoals farao's, werden er ook amuletten tussen de doeken gestopt voor bescherming.

De mummie werd daarna in een kist gelegd, vaak prachtig versierd met tekeningen en hiërogliefen. Deze kist werd weer in een grote sarcofaag gezet en begraven in een tombe of piramide. Samen met de mummie werden er voedsel, sieraden en voorwerpen meegegeven, zodat de overledene alles had wat hij of zij nodig had in het hiernamaals.

Vandaag de dag zijn er nog steeds mummies te zien in musea. Ze leren ons veel over hoe de oude Egyptenaren dachten en leefden. Voor hen waren mummies niet griezelig, maar juist heilig. Ze waren een manier om het leven na de dood mogelijk te maken.

Het leven in een middeleeuwse stad

In de middeleeuwen, zo'n duizend jaar geleden, zagen steden er heel anders uit dan nu. Ze waren veel kleiner en vaak omringd door een dikke stadsmuur met poorten. Die muren beschermden de inwoners tegen vijanden en rovers. 's Avonds gingen de stadspoorten dicht en bleef iedereen binnen.

Binnen de muren stonden smalle huizen dicht tegen elkaar aan. De straten waren vaak kronkelig en niet geplaveid. Er reden geen auto's, maar karren met paarden of ezels. Het was er druk en lawaaiig, en soms ook vies, want afval en viezigheid kwamen gewoon op straat terecht.

In de stad woonden veel ambachtslieden, zoals bakkers, schoenmakers en smeden. Ze werkten in kleine werkplaatsen en verkochten hun spullen vaak in dezelfde straat. Zo had je een bakkersstraat of een leerlooiersstraat. De meeste ambachtslieden hoorden bij een gilde, een soort vereniging die regels maakte en elkaar hielp.

Ook waren er markten waar boeren van buiten de stad hun producten verkochten. De markt was een belangrijke plek waar mensen niet alleen kochten en verkochten, maar ook het laatste nieuws hoorden.

Rijke kooplieden woonden in grotere huizen en verdienden veel geld met handel in stoffen, zout of specerijen. Arme mensen hadden vaak kleine huizen en moesten hard werken om rond te komen.

Het leven in een middeleeuwse stad kende ook veel gevaren. Brand kon snel uitbreken in de houten huizen en ziektes verspreidden zich gemakkelijk door de smalle en vuile straten. Toch trokken steeds meer mensen naar de stad, omdat er werk en kansen waren.

Middeleeuwse steden waren dus drukke, levendige plekken vol handel, ambacht en avontuur – en ze vormen de basis van de steden die we nu kennen.

Romeinse badhuizen

De Romeinen stonden bekend om hun slimme uitvindingen en prachtige gebouwen. Eén van hun beroemdste uitvindingen waren de badhuizen, ook wel thermen genoemd. Dit waren grote gebouwen waar mensen niet alleen kwamen om zich te wassen, maar ook om elkaar te ontmoeten en te ontspannen.

Een Romeins badhuis was vaak heel groot en luxueus. Er waren verschillende kamers met baden van verschillende temperaturen. Eerst ging je naar het tepidarium, een kamer met lauw water om op te warmen. Daarna kwam het caldarium, een heet bad waar stoom hing zoals in een sauna. Tot slot kon je afkoelen in het frigidarium, een koud bad. Zo bleef je lichaam gezond en schoon.

Maar een badhuis was meer dan alleen een plek om te baden. Er waren ook ruimtes waar mensen konden sporten, masseren of praten. Sommige badhuizen hadden tuinen, bibliotheken en zelfs kleine winkeltjes. Het was een soort zwembad, fitness en buurthuis in één!

De Romeinen hadden slimme technieken om hun badhuizen te verwarmen. Onder de vloeren liep warme lucht, een systeem dat we het hypocaustum noemen. Daardoor werden de kamers en het water warm gehouden, zelfs in de winter.

Niet alleen de rijke Romeinen gingen naar het badhuis. Vaak konden gewone burgers er ook naartoe. Voor een kleine prijs kon bijna iedereen genieten van een bad. Zo werden badhuizen belangrijke ontmoetingsplekken in elke Romeinse stad.

Vandaag de dag kun je in landen als Italië, Frankrijk en zelfs Engeland nog ruïnes van Romeinse badhuizen zien. Ze laten ons zien hoe belangrijk hygiëne en gezelligheid voor de Romeinen waren.

Romeinse badhuizen waren dus niet zomaar zwembaden, maar echte centra van sport, ontspanning en samenleven.

Romeinse wegen

De Romeinen waren niet alleen goede bouwers van tempels en aquaducten, maar ook van wegen. Meer dan tweeduizend jaar geleden legden ze een enorm netwerk van wegen aan door hun hele rijk. Deze wegen waren zo goed gemaakt dat sommige nu nog steeds bestaan!

De Romeinse wegen waren heel belangrijk. Soldaten konden er snel over marcheren om vijanden te bestrijden, en kooplieden konden gemakkelijker spullen vervoeren zoals graan, wijn en olijfolie. Ook boodschappers reisden over de wegen om nieuws van de ene stad naar de andere te brengen. Je zou kunnen zeggen dat de Romeinse wegen de "snelwegen" van de oudheid waren.

Wat de Romeinse wegen zo bijzonder maakte, was hoe stevig ze waren gebouwd. Eerst groeven de Romeinen een diepe sleuf. Daarin legden ze lagen van stenen, grind, zand en soms beton. Bovenop kwamen platte, grote stenen die netjes naast elkaar werden gelegd. Hierdoor waren de wegen sterk, vlak en goed bestand tegen regen.

Langs veel Romeinse wegen stonden mijlpalen. Dat waren stenen palen die aangaven hoeveel mijlen (ongeveer anderhalve kilometer) het nog was tot de volgende stad. Zo konden reizigers beter hun weg vinden.

De beroemdste Romeinse weg is de Via Appia, die Rome met het zuiden van Italië verbond. Deze weg werd zo goed gebouwd dat er vandaag de dag nog stukken van te zien zijn.

Dankzij de Romeinse wegen was reizen sneller en veiliger dan ooit tevoren. Ze hielpen het Romeinse rijk groot en sterk te worden. Ook nu nog gebruiken we vaak routes die ooit door de Romeinen zijn aangelegd.

De Romeinse wegen laten zien hoe slim en vooruitstrevend de Romeinen waren. Ze maakten reizen, handel en communicatie mogelijk – en legden letterlijk de weg naar de toekomst.

Vikingen en hun schepen

De Vikingen leefden meer dan duizend jaar geleden in landen als Noorwegen, Zweden en Denemarken. Ze staan bekend als stoere krijgers, maar ze waren ook boeren, handelaren en ontdekkingsreizigers. Hun grootste geheim voor succes? Hun schepen! Vikingen bouwden lange schepen, die ook wel drakenschepen werden genoemd. Aan de voorkant stond vaak een houten drakenkop die vijanden moest afschrikken. Deze schepen waren smal, licht en hadden een platte bodem. Daardoor konden ze niet alleen over zee varen, maar ook op rivieren en dicht bij het land komen. Dat maakte het makkelijk om onverwacht aan te vallen of snel handel te drijven.

De schepen hadden zeilen van wol en rijen met roeispanen. Als er geen wind was, roeiden de Vikingen zelf. Zo konden ze grote afstanden afleggen. Sommige schepen konden wel meer dan 60 mannen meenemen!

Dankzij hun schepen reisden de Vikingen heel ver. Ze voeren naar Engeland, Frankrijk en zelfs naar het verre Constantinopel (het huidige Istanbul). Sommige Vikingen bereikten zelfs Noord-Amerika, lang voordat Columbus daar kwam! Onderweg voerden ze niet alleen oorlog, maar dreven ze ook handel in bont, wapens, barnsteen en sieraden.

Het leven op een Vikingschip was zwaar. Er was weinig ruimte en de mannen sliepen vaak gewoon op dek, dicht bij elkaar. Ze aten brood, gedroogde vis en soms vlees dat ze meenamen. Toch hielden de Vikingen van hun schepen, want die gaven hen vrijheid en kansen om de wereld te verkennen.

Vandaag de dag kun je in sommige musea nog echte Vikingschepen zien. Ze laten zien hoe slim de Vikingen waren in bouwen en hoe belangrijk hun schepen waren voor hun avonturen. Zonder die schepen zouden de Vikingen nooit zo beroemd zijn geworden.

Ridders en kastelen

In de middeleeuwen, honderden jaren geleden, woonden er ridders en stonden er overal kastelen. Ridders waren dappere strijders die de heer of koning dienden. Ze droegen zware harnassen van metaal en vochten te paard met speren en zwaarden. Een ridder moest niet alleen sterk zijn, maar ook eerlijk, trouw en moedig. Vaak volgden ze een soort riddercode: ze moesten de zwakken beschermen en hun heer gehoorzaam zijn.

Een jongen werd niet zomaar ridder. Eerst begon hij als page, een hulpje in het kasteel. Later, als hij ouder werd, werd hij schildknaap. Hij oefende dan met wapens, verzorgde de paarden en hielp de ridder in de strijd. Pas na een plechtige ceremonie kon hij zelf tot ridder worden geslagen.

Kastelen waren de huizen van ridders, edelen en hun families. Ze werden gebouwd van dikke stenen muren en hadden hoge torens. Rondom lag vaak een gracht met een ophaalbrug om vijanden buiten te houden. Binnen in het kasteel waren er woonkamers, een grote zaal voor feesten, keukens en soms zelfs een kapel.

Een kasteel was niet alleen een huis, maar ook een sterke vesting. Bij gevaar konden mensen uit het dorp achter de muren schuilen. Ridders verdedigden hun kasteel tegen aanvallers door pijlen te schieten of hete olie naar beneden te gooien.

Het leven in een kasteel was niet altijd gemakkelijk. Het was er koud, donker en vochtig. Toch werden er toernooien en feesten georganiseerd waarbij ridders lieten zien hoe goed ze konden vechten. Voor de mensen in die tijd waren ridders echte helden.

Vandaag de dag zijn veel kastelen ruïnes, maar je kunt ze nog steeds bezoeken. Ze vertellen ons verhalen over moed, strijd en hoe mensen in de middeleeuwen leefden.

De Zijderoute

De Zijderoute was een heel lange handelsroute die duizenden jaren geleden werd gebruikt. Mensen gebruikten deze route om spullen te vervoeren en te verkopen tussen Azië, het Midden-Oosten en Europa. De route heette de "Zijderoute" omdat één van de belangrijkste producten die erover werd vervoerd, zijde was, een luxe stof uit China.

Maar het was niet alleen zijde die werd verhandeld. Kooplieden namen ook specerijen, parfum, edelstenen, thee, goud en allerlei bijzondere producten mee. Zo konden mensen in verre landen spullen krijgen die ze zelf niet hadden. Ook ideeën, verhalen en kennis reisden mee. Zo leerden mensen over nieuwe culturen, uitvindingen en talen.

De Zijderoute was geen weg zoals wij die nu kennen. Het was een netwerk van wegen, paden, rivieren en zeeën. Reizen was gevaarlijk en moeilijk. Karavanen met kamelen en paarden moesten door woestijnen, over bergen en door steden trekken. Soms waren er bandieten die de reizigers probeerden te beroven. Daarom reisden mensen vaak in grote groepen, zodat ze elkaar konden helpen.

Langs de route ontstonden steden en dorpen waar handelaren konden uitrusten, eten en water krijgen, en hun spullen veilig opslaan. Sommige van deze steden werden heel groot en belangrijk, zoals Samarkand en Xi'an.

De Zijderoute hielp landen en volkeren met elkaar in contact te komen. Dankzij deze route leerden mensen nieuwe producten kennen, ontdekten ze andere culturen en ontstond er handel die heel veel rijkdom bracht.

Vandaag de dag kun je nog steeds de oude steden en delen van de Zijderoute bezoeken. Het laat zien hoe mensen vroeger avontuurlijk waren en hoe belangrijk handel en contact tussen landen al duizenden jaren is.

Apollo 11 – De eerste reis naar de maan

Apollo 11 was een heel speciale ruimtereis. Het was de missie waarmee voor het eerst mensen op de maan landden. De reis begon op 16 juli 1969 met een grote raket die "Saturnus V" heette. Aan boord waren drie astronauten: Neil Armstrong, Buzz Aldrin en Michael Collins.

Het doel van Apollo 11 was om op de maan te landen en onderzoek te doen. Na drie dagen in de ruimte te hebben gereisd, kwam het ruimteschip in een baan rond de maan. Neil Armstrong en Buzz Aldrin gingen in een klein landingsdeel, de Lunar Module, naar het maanoppervlak. Michael Collins bleef in het moederschip rond de maan vliegen.

Op 20 juli 1969 zette Neil Armstrong als eerste mens voet op de maan. Hij zei de beroemde woorden: "Dat is een kleine stap voor een mens, maar een reuzestap voor de mensheid." Kort daarna volgde Buzz Aldrin. Ze liepen over het maanoppervlak, zetten een vlag neer en verzamelden stenen en stof om mee terug te nemen naar de aarde.

Het doel van Apollo 11 was niet alleen om de maan te bezoeken, maar ook om te leren hoe mensen daar konden leven en werken. Het was een enorme prestatie, want niemand had eerder zo'n lange reis in de ruimte gemaakt en op een ander hemellichaam geland.

Na ongeveer 21 uur op de maan keerden Neil Armstrong en Buzz Aldrin terug naar Michael Collins in het moederschip. Samen reisden ze terug naar de aarde. Op 24 juli 1969 landden ze veilig in de oceaan, waar ze werden opgehaald door een schip van de Amerikaanse marine.

Apollo 11 laat ons zien hoe ver mensen kunnen gaan met moed, teamwork en slimme technologie. Het inspireert nog steeds wetenschappers en ontdekkingsreizigers om nieuwe dingen te ontdekken, ook buiten onze aarde.

Piraten en hun schepen (eenvoudig)

Piraten waren mensen die lang geleden schepen overvielen om waardevolle spullen te stelen. Ze leefden vooral op zeeën en oceanen zoals de Caribische Zee. Piraten werden vaak gevreesd, maar ze hadden ook een spannend leven vol avonturen.

Piratenschepen waren speciaal gebouwd om snel te varen en te vechten. De meest bekende schepen heetten sloepen, fregatten en galeien. Ze hadden grote zeilen om snel te bewegen en veel kanonnen om andere schepen aan te vallen. Het schip was als een klein dorp: er waren slaapruintes voor de bemanning, een kombuis om te koken, en een dek waar de piraten vochten of hun buit deelden.

Piraten hadden vaak een vlag, de beroemde "Jolly Roger", met een doodskop en gekruiste botten. Deze vlag zorgde ervoor dat andere schepen bang werden en soms zonder te vechten hun spullen gaven. Piraten werkten samen in een team, met regels die ze zelf maakten. Iedereen kreeg een deel van de buit, en er waren straffen voor wie zich niet aan de afspraken hield.

Het leven van een piraat was gevaarlijk. Ze konden vechten tegen andere schepen, ziek worden of gevangen genomen worden door de marine. Toch trokken veel mensen het avontuur op zee aan, omdat er een kans was om rijk te worden.

Piraten aten eenvoudig voedsel zoals droog brood, gezouten vlees en gedroogde vis. Water was schaars, dus ze dronken soms bier of rum. Ze hielden ook van verhalen en muziek, en soms zongen ze liederen terwijl ze werkten op het schip.

Vandaag de dag kennen we piraten vooral uit boeken en films. Ze waren echte avonturiers, en hun schepen waren hun thuis en hun wapen. Door piraten leren we hoe mensen vroeger op zee leefden, werkten en vochten.

Marco Polo

Marco Polo was een beroemde ontdekkingsreiziger uit Italië. Hij werd geboren in 1254 in Venetië. Al als kind hoorde Marco verhalen van zijn vader en oom over verre landen en spannende avonturen. Toen hij 17 jaar oud was, vertrok hij samen met zijn vader en oom op een lange reis naar Azië, het verre oosten.

De reis duurde maar liefst ongeveer 24 jaar! Ze reisden door woestijnen, bergen en grote steden. Ze maakten kennis met vreemde gewoonten, andere talen en bijzondere dieren. Marco Polo schreef later alles op wat hij had gezien. Zo konden mensen in Europa leren over landen als China, Mongolië en India, die ze anders nooit hadden kunnen bezoeken.

Een van de belangrijkste dingen die Marco Polo ontdekte, was het hof van de Mongoolse keizer Kublai Khan. Marco was zo onder de indruk dat hij er jarenlang als boodschapper en adviseur werkte. Hij leerde veel over de cultuur, het eten, de kleren en de gewoonten van de mensen daar.

Toen Marco Polo terugkwam in Europa, vertelde hij zijn verhalen aan iedereen die het wilde horen. Zijn verhalen inspireerden later andere ontdekkingsreizigers, zoals Christoffel Columbus, om zelf nieuwe landen te zoeken.

Niet alles wat Marco Polo vertelde, was helemaal waar, want sommige dingen klonken te vreemd om te geloven. Maar zijn verhalen waren belangrijk, omdat ze mensen nieuwsgierig maakten naar de wereld buiten Europa.

Vandaag de dag is Marco Polo beroemd omdat hij ons liet zien hoe groot en bijzonder de wereld is. Zijn avonturen helpen ons leren over reizen, andere culturen en hoe belangrijk het is om nieuwsgierig en dapper te zijn.

Christoffel Columbus

Christoffel Columbus was een beroemde ontdekkingsreiziger. Hij werd geboren in 1451 in Italië en droomde ervan om nieuwe landen te ontdekken. In die tijd wisten mensen nog niet veel over de wereld. Columbus wilde een nieuwe route naar Azië vinden om daar specerijen, goud en andere kostbare spullen te halen.

In 1492 kreeg hij geld van de koning en koningin van Spanje om een reis te maken. Hij vertrok met drie schepen: de Niña, de Pinta en de Santa Maria. Na een lange reis over de oceaan landde Columbus uiteindelijk op een eiland dat nu deel is van de Bahama's. Hij dacht dat hij in Azië was, maar eigenlijk had hij een heel nieuw continent ontdekt: Amerika!

Columbus maakte in totaal vier reizen naar de Nieuwe Wereld. Hij ontdekte veel eilanden in het Caribisch gebied en de kust van Midden- en Zuid-Amerika. Zijn reizen waren heel belangrijk, want ze hielpen Europeanen meer te leren over de wereld en nieuwe handelsroutes te vinden.

Toch is het belangrijk om te weten dat Columbus' komst niet alleen goed was. Voor de mensen die al in Amerika woonden, de inheemse volkeren, bracht de komst van Columbus veel problemen. Ze werden vaak weggejaagd van hun land en moesten werken voor de Europeanen. Veel van hun cultuur en manier van leven verdween. Vandaag de dag denken mensen verschillend over Columbus. Sommigen zien hem als een moedige ontdekkingsreiziger, anderen herinneren vooral het verdriet dat zijn reizen voor de inheemse volkeren veroorzaakten.

Columbus laat ons zien dat ontdekkingen spannend kunnen zijn, maar dat het ook belangrijk is om te denken aan de gevolgen van je daden voor andere mensen. Zijn leven helpt ons leren over geschiedenis, reizen en andere culturen.

Spelen en speelgoed door de eeuwen heen

Wist je dat kinderen vroeger ook graag speelden, net zoals jij nu? Alleen zag hun speelgoed er heel anders uit! Lang geleden hadden kinderen geen computers, tablets of poppenhuizen van plastic. Ze maakten hun speelgoed vaak zelf van dingen die ze in huis of buiten vonden.

In de tijd van de Romeinen bijvoorbeeld, speelden kinderen met poppen gemaakt van klei of hout. Jongens hadden vaak miniatuurzwaarden of houten paardjes om mee te "vechten", en meisjes kregen soms poppen met echte kleding. In de middeleeuwen maakten kinderen hun eigen ballen van leer of stof en stokken werden omgetoverd tot paarden.

Soms speelden kinderen ook spelletjes die we nu nog kennen. Stoepkrijt, hinkelen en verstoppertje bestonden al, maar dan zonder gekleurde stoepkrijtjes of schelpen als pionnen. Bordspellen zoals eenvoudige versies van dammen of mens-erger-je-niet werden vaak van hout gemaakt en zelf versierd.

In sommige gezinnen was speelgoed een luxe. Alleen rijke kinderen hadden mooie poppen, houten treinen of miniatuurwagens. Arme kinderen moesten creatief zijn en gebruikten stenen, takken of oude kleren om iets leuks te maken.

Toen de industrie op gang kwam in de 19e eeuw, konden speelgoedfabrieken allerlei nieuwe dingen maken: tinnen soldaatjes, poppen met echte ogen en later houten treinen met metalen wielletjes. Zo werd speelgoed steeds beter en leuker.

Spelen is dus al heel lang belangrijk voor kinderen. Het helpt je lachen, leren en creatief te zijn. Of je nu met een zelfgemaakte pop speelt, hinkelt op straat of een spel op je tablet doet, kinderen over de hele wereld hebben altijd manieren gevonden om plezier te maken.

Eten en koken vroeger

Wist je dat mensen vroeger heel anders aten dan nu? Lang geleden hadden mensen geen supermarkten, koelkasten of magnetrons. Ze moesten zelf zorgen voor hun eten. Veel mensen verbouwden hun eigen groenten, zoals wortels, kool en aardappels, en hielden dieren zoals kippen, varkens en koeien voor vlees, melk en eieren.

Koken ging ook anders dan nu. Mensen gebruikten vaak open vuur of grote houtkachels. Ze hadden geen gasfornuis of elektrische oven. Een groot deel van het koken gebeurde in potten boven het vuur, en soms werden maaltijden ook in de grond gebakken, bijvoorbeeld in een kuil met hete stenen.

In de winter was eten bewaren belangrijk. Mensen zouten vlees of drogen groenten zodat ze langer goed bleven. In sommige landen maakten ze ook jam of zuurkool om voedsel langer houdbaar te maken. Vers voedsel was in die tijd niet altijd makkelijk te krijgen, dus iedereen moest goed nadenken hoe ze hun eten konden bewaren.

Het eten zelf was vaak simpel. Brood, pap van graan, soep en gekookte groenten kwamen veel voor. Specerijen zoals peper of kaneel waren heel duur en werden vooral door rijke mensen gebruikt. Zo konden gerechten van gewone mensen soms best saai smaken.

Feestdagen waren extra bijzonder, want dan mocht men iets lekkers eten zoals taart, vlees of zoetigheden. Voor veel mensen was koken vroeger dus niet alleen een dagelijkse klus, maar ook iets waar ze creatief mee moesten zijn. Ze gebruikten wat ze zelf hadden en bedachten slimme manieren om van eenvoudige ingrediënten lekkere maaltijden te maken.

Vandaag de dag hebben we het veel makkelijker, maar het is leuk om te weten hoe onze voorouders kookten en aten. Zo kunnen we ons voorstellen hoe het leven vroeger was en hoe bijzonder eten voor hen kon zijn!

Kleding in de middeleeuwen

De middeleeuwen duurden ongeveer van het jaar 500 tot 1500. Mensen droegen toen heel andere kleding dan wij nu. Wat je aantrok, hing sterk af van wie je was en hoeveel geld je had.

Rijke mensen droegen kleding van dure stoffen, zoals zijde of fluweel. Hun kleren waren vaak felgekleurd, want kleurstof was duur. Hoe opvallender je eruitzag, hoe duidelijker anderen konden zien dat je rijk was. Vrouwen uit rijke families droegen lange jurken met wijde mouwen, soms versierd met goud- of zilverdraad. Mannen droegen tunieken met een riem, en later in de middeleeuwen ook strakke broeken en korte jasjes.

Arme mensen hadden veel eenvoudiger kleding. Zij droegen vooral wol of linnen, stoffen die makkelijk te maken waren. Hun kleding was praktisch en bedoeld om in te werken. Vaak waren de kleuren grijs, bruin, grijs of beige. Omdat kleding duur was, werd ze lang gedragen en vaak hersteld.

Kinderen droegen meestal een soort kleine versie van de kleding van hun ouders. Er bestond dus nog geen aparte kindermode.

Schoenen waren er ook, maar niet iedereen kon zich die veroorloven. Rijken hadden leren schoenen of laarzen, soms met spitse neuzen. Arme mensen liepen vaak op eenvoudige sandalen of zelfs op blote voeten.

Een opvallend kledingstuk in de middeleeuwen was de kaproen, een soort muts met een lange punt eraan. Die kon om je hoofd én schouders en gaf warmte in de winter. Kleding liet in de middeleeuwen duidelijk zien bij welke groep je hoorde. Aan je outfit konden anderen zien of je boer, koopman, ridder of edelman was. Zo werd kleding niet alleen gebruikt om warm te blijven, maar ook om te laten zien wie je was in de samenleving.

Hoe kinderen vroeger naar school gingen

Naar school gaan lijkt nu heel gewoon, maar vroeger was dat heel anders. Niet alle kinderen mochten of konden naar school. Vaak moesten kinderen thuis meehelpen op het land, in de fabriek of in het huishouden. Alleen kinderen uit rijkere families kregen onderwijs, vaak van een privéleraar of op een dure school.

Pas in de 19e eeuw kwamen er meer regels. In Nederland werd in 1901 de leerplichtwet ingevoerd. Dat betekende dat alle kinderen tot 12 jaar verplicht naar school moesten. Zo kregen álle kinderen de kans om te leren lezen, schrijven en rekenen.

De scholen van vroeger zagen er heel anders uit dan nu. De lokalen waren kaal en koud. Er waren lange houten banken waar soms wel zes kinderen naast elkaar moesten zitten. Er was geen kleurige versiering of digibord: de meester schreef alles met krijt op een groot zwart bord.

De kinderen schreven met lei en griffel. Dat is een soort klein schoolbordje waarop je kon schrijven en weer uitvegen. Pas later kregen ze schriftjes en pennen. Er waren strenge regels: praten of lachen in de klas mocht niet. Wie stout was, kon straf krijgen, soms zelfs een tik met een stok.

De vakken waren vooral lezen, schrijven, rekenen en godsdienst. Er werd veel uit het hoofd geleerd. Creatieve vakken, zoals knutselen of muziek, waren er bijna niet.

Toch was school voor veel kinderen belangrijk. Het gaf hen kansen om een beter leven te krijgen. Dankzij het leren konden ze later ander werk doen dan hun ouders.

Als je nu in een warm lokaal zit met kleurige boeken, computers en groepjes tafels, kun je je misschien moeilijk voorstellen hoe streng en eenvoudig de school van vroeger was!

Florence Nightingale: de vrouw met de lamp

Florence Nightingale werd geboren in 1820 in een rijke familie in Engeland. Al van jongs af aan voelde ze dat ze iets wilde doen om andere mensen te helpen. In die tijd was het voor vrouwen uit rijke families niet gewoon om te werken, maar Florence luisterde naar haar hart. Ze besloot verpleegster te worden, iets wat toen weinig aanzien had.

Tijdens de Krimoorlog (1853–1856) hoorde Florence dat de soldaten in de ziekenhuizen in verschrikkelijke omstandigheden lagen. Ze reisde naar Turkije om te helpen. Daar zag ze dat het ziekenhuis vies en ongezond was: er waren ratten, er was te weinig eten en er waren geen goede hygiëneregels. Veel soldaten stierven niet eens door hun wonden, maar door ziektes.

Florence pakte het grondig aan. Ze zorgde dat er schoon water en frisse lucht kwam, dat de bedden en vloeren schoon waren en dat er beter eten werd bereid. Hierdoor knapten de soldaten veel sneller op. 's Nachts liep Florence vaak rond met een lamp om de zieken te verzorgen. Daarom werd ze bekend als "de vrouw met de lamp".

Na de oorlog ging Florence verder met haar missie. Ze richtte een verpleegschool op in Londen en schreef boeken over goede zorg en hygiëne. Haar ideeën veranderden het beroep van verpleegkundige voorgoed. Vanaf dan werd verplegen gezien als een belangrijk, professioneel vak.

Florence Nightingale stierf in 1910, maar haar werk leeft voort. Ze wordt nog steeds herinnerd als de grondlegger van de moderne verpleegkunde. Dankzij haar weten we hoe belangrijk schoonheid, rust en zorg zijn voor zieken.

Florence laat ons zien dat één vastberaden persoon de wereld kan veranderen – en dat zorgen voor anderen een van de krachtigste dingen is die je kunt doen.

Napoleon Bonaparte: van kleine jongen tot grote leider

Napoleon Bonaparte werd geboren in 1769 op het eiland Corsica. Als kind hield hij van lezen en leren, vooral over geschiedenis en oorlog. Toen hij ouder werd, ging hij naar een militaire school in Frankrijk. Daar bleek al snel dat hij heel goed was in het bedenken van slimme strategieën voor veldslagen.

Napoleon klom snel op in het leger. Tijdens de Franse Revolutie, een tijd van veel onrust en verandering, kreeg hij steeds meer macht. In 1804 kroonde hij zichzelf tot keizer van Frankrijk. Dat was bijzonder, want normaal gesproken deed de paus dat. Maar Napoleon wilde laten zien dat hij zijn macht aan niemand anders te danken had. Als leider was Napoleon streng maar ook heel georganiseerd. Hij voerde nieuwe regels in die het land beter maakten, zoals het wetboek van Napoleon, waarin duidelijke wetten stonden. Die wetten werden een voorbeeld voor veel landen in Europa en zelfs daarbuiten.

Napoleon voerde veel oorlogen en veroverde een groot deel van Europa. Hij was vaak succesvol dankzij zijn slimme plannen en snelle beslissingen. Toch maakte hij ook fouten. Zijn grootste mislukking was de veldtocht naar Rusland in 1812. Door de koude winter en gebrek aan voedsel verloor zijn leger tienduizenden soldaten.

Na meerdere nederlagen werd Napoleon uiteindelijk verbannen naar het eiland Elba. Hij ontsnapte nog één keer en probeerde de macht terug te krijgen, maar verloor in 1815 bij de beroemde Slag bij Waterloo. Daarna werd hij verbannen naar het eiland Sint-Helena, waar hij in 1821 stierf.

Vandaag herinneren we Napoleon als een briljant strateeg en een belangrijk leider, maar ook als iemand die veel strijd en ellende bracht. Zijn verhaal laat zien hoe groot dromen en ambities kunnen zijn – maar ook hoe snel macht kan verdwijnen.

Cleopatra: de laatste farao van Egypte

Cleopatra werd meer dan 2.000 jaar geleden geboren, in het jaar 69 voor Christus, in Egypte. Ze was lid van de koninklijke familie die Egypte regeerde en werd later farao, de titel voor een Egyptische koning of koningin. Cleopatra was de laatste farao van het oude Egypte.

Wat Cleopatra bijzonder maakte, was dat ze niet alleen machtig was, maar ook slim en goed opgeleid. Ze sprak meerdere talen en wist veel over politiek, wiskunde en geneeskunde. Ze wilde dat Egypte sterk en onafhankelijk bleef, ook al was het machtige Rome steeds invloedrijker aan het worden.

Cleopatra werkte samen met beroemde Romeinse leiders zoals Julius Caesar en later Marcus Antonius. Met hun hulp probeerde ze Egypte te beschermen. Maar deze banden met Rome zorgden ook voor strijd en vijanden. Uiteindelijk verloor Cleopatra de macht, en na haar dood in 30 voor Christus werd Egypte onderdeel van het Romeinse Rijk.

Mensen herinneren Cleopatra vaak om haar schoonheid, maar nog belangrijker was haar intelligentie en leiderschap. Ze wist hoe ze mensen moest overtuigen en gebruikte haar kennis om moeilijke situaties aan te pakken. Ze was een sterke vrouw in een tijd waarin mannen meestal de baas waren.

Cleopatra's verhaal is vandaag nog steeds bekend. Films, boeken en toneelstukken vertellen over haar avonturen en haar dramatische leven. Ze is een symbool geworden van moed, slimheid en macht.

Cleopatra laat ons zien dat leiderschap niet alleen gaat om rijkdom of uiterlijk, maar vooral om wijsheid, doorzettingsvermogen en het maken van keuzes die invloed hebben op een heel volk.

Vincent van Gogh: schilder van kleur en gevoel

Vincent van Gogh werd geboren in 1853 in het dorpje Zundert, in Nederland. Hij was een jongen die graag tekende en die later een van de bekendste kunstenaars ter wereld zou worden. Toch had Vincent het in zijn leven niet makkelijk. Hij was vaak verdrietig en voelde zich eenzaam, maar hij vond troost in het schilderen.

Vincent maakte in zijn leven meer dan 900 schilderijen en 1.000 tekeningen! Dat is ongelooflijk veel, zeker omdat hij maar tien jaar echt actief schilderde. Hij werkte vaak heel snel, met dikke streken verf en felle kleuren. Zijn schilderijen zitten vol energie en gevoel.

Zijn beroemdste werken zijn onder andere de Zonnebloemen, het Slaapkamerschilderij, en natuurlijk de Sterrennacht, waarin de lucht draait en danst met licht. Waar andere kunstenaars probeerden zo echt mogelijk te schilderen, wilde Vincent vooral laten zien wat hij voelde en zag. Daarom gebruikte hij kleuren en vormen op een heel eigen manier.

Tijdens zijn leven verkocht Vincent bijna geen schilderijen. Mensen begrepen zijn kunst nog niet goed. Gelukkig had hij een broer, Theo, die hem altijd steunde en in hem geloofde. Pas na zijn dood, in 1890, begon de wereld zijn schilderijen te waarderen. Vandaag hangen Van Goghs schilderijen in musea over de hele wereld. Het Van Gogh Museum in Amsterdam trekt elk jaar miljoenen bezoekers.

Vincent van Gogh leerde ons dat kunst niet alleen gaat om hoe iets eruitziet, maar ook om wat je erbij voelt. Zijn werk straalt warmte, verdriet, vreugde en hoop uit – emoties die iedereen kan herkennen. Daarom raakt zijn kunst ons, meer dan 130 jaar later, nog steeds.

Rembrandt: meester van het licht en de schaduw

Rembrandt van Rijn werd geboren in 1606 in Leiden. Hij groeide op in een gezin met negen kinderen. Al snel bleek dat hij een groot talent had voor tekenen en schilderen. Toen hij jong was, mocht hij naar een kunstacademie om zijn talent verder te ontwikkelen.

Rembrandt verhuisde later naar Amsterdam, dat toen een drukke en rijke stad was. Daar werd hij al snel een beroemde schilder. Hij maakte prachtige portretten van rijke mensen, maar ook van zichzelf. Hij schilderde meer dan 80 zelfportretten in zijn leven! Daarmee kunnen we bijna stap voor stap zien hoe hij ouder werd.

Wat Rembrandt zo bijzonder maakte, was zijn manier van schilderen met licht en schaduw. Hij liet gezichten en figuren vaak uit het donker naar voren komen, waardoor ze heel levendig en echt lijken. Dit wordt ook wel *clair-obscur* genoemd.

Zijn beroemdste schilderij is de Nachtwacht. Eigenlijk is het geen nachtelijk tafereel, maar een groep schutters die klaarstaat voor de parade. Rembrandt schilderde ze niet netjes naast elkaar, maar alsof ze in beweging waren. Dat maakte het schilderij heel anders en bijzonder voor die tijd.

Hoewel Rembrandt veel succes had, kende hij ook moeilijke tijden. Hij verloor zijn vrouw en meerdere kinderen, en later had hij financiële problemen. Toch bleef hij schilderen tot het einde van zijn leven.

Rembrandt overleed in 1669 in Amsterdam. Vandaag hangt zijn werk in beroemde musea over de hele wereld, en duizenden mensen bewonderen zijn schilderijen elk jaar opnieuw.

Rembrandt wordt nog steeds gezien als één van de grootste kunstenaars van Nederland. Zijn werk leert ons dat kunst niet alleen mooi hoeft te zijn, maar ook verhalen en emoties kan laten voelen.

Marie Curie: een dappere ontdekker

Marie Curie werd geboren in 1867 in Polen. Haar echte naam was Maria Skłodowska. Toen ze jong was, droomde ze ervan om te studeren en wetenschapper te worden. Maar in die tijd mochten meisjes in Polen niet naar de universiteit. Dat hield Marie niet tegen! Ze las alles wat ze kon vinden en vertrok later naar Frankrijk, waar ze wél kon studeren.

In Parijs leerde ze haar man Pierre Curie kennen. Samen werkten ze dag en nacht in een klein, koud laboratorium. Daar ontdekten ze iets bijzonders: nieuwe stoffen die straling afgaven. Ze noemden die stoffen radium en polonium. Deze ontdekking was heel belangrijk voor de wetenschap en de geneeskunde, omdat straling later werd gebruikt om ziektes zoals kanker te behandelen.

Marie stopte nooit met onderzoeken. Ze wilde begrijpen hoe de wereld in elkaar zat. Voor haar harde werk kreeg ze twee keer de Nobelprijs. Dat is een van de belangrijkste prijzen die een wetenschapper kan winnen. Tot vandaag is zij de enige vrouw die twee keer een Nobelprijs heeft gekregen, én ook de enige persoon die in twee verschillende vakgebieden won: natuurkunde én scheikunde.

Het leven van Marie was niet altijd makkelijk. Ze werkte vaak in gevaarlijke omstandigheden, zonder te weten dat de straling schadelijk kon zijn. Daardoor werd ze ziek. Toch gaf ze nooit op, omdat ze geloofde dat haar ontdekkingen andere mensen konden helpen.

Marie Curie overleed in 1934, maar haar naam leeft nog steeds voort. Dankzij haar onderzoek worden vandaag zieken behandeld en weten we veel meer over hoe atomen werken.

Marie laat ons zien dat je met nieuwsgierigheid, doorzettingsvermogen en moed heel ver kunt komen – ook als de wereld je zegt dat het niet kan.

Leonardo da Vinci: een echte alleskunner

Leonardo da Vinci leefde meer dan 500 jaar geleden, in Italië, in de tijd die we de Renaissance noemen. Dat was een periode waarin mensen opnieuw nieuwsgierig werden naar wetenschap, kunst en de wereld om hen heen. Leonardo werd geboren in 1452 en hij was iemand die niet tevreden was met maar één talent. Hij wilde álles weten en álles kunnen!

De meeste mensen kennen Leonardo als schilder. Zijn beroemdste schilderijen zijn de Mona Lisa, met haar mysterieuze glimlach, en het Laatste Avondmaal, waarop Jezus samen met zijn leerlingen te zien is. Maar schilderen was maar een stukje van zijn kunnen.

Leonardo was ook een uitvinder. Hij tekende plannen voor machines die in zijn tijd nog helemaal niet bestonden: een soort helikopter, een duikpak, en zelfs een vliegtuig die leek op een vleugel van een vogel. Vaak werden deze plannen nooit echt gebouwd, maar ze tonen hoe ver vooruit hij dacht.

Daarnaast was hij een wetenschapper. Hij bestudeerde het menselijk lichaam en maakte ongelooflijk gedetailleerde tekeningen van botten, spieren en organen. Hij observeerde de natuur, van stromend water tot de vleugels van vogels. Alles wat hij zag, probeerde hij te begrijpen en vast te leggen in zijn notitieboeken.

Wat Leonardo zo bijzonder maakt, is dat hij kunst en wetenschap niet gescheiden zag. Voor hem hoorde alles bij elkaar: tekenen hielp hem om te begrijpen, en begrijpen hielp hem om beter te tekenen.

Leonardo da Vinci stierf in 1519, maar zijn ideeën en kunstwerken leven nog altijd voort. Hij wordt vaak een "universeel genie" genoemd: iemand die in bijna alles goed is. Misschien is dat wel de grootste les van Leonardo: blij nieuwsgierig, stel vragen, en durf groot te dromen!

Sinterklaas (opgelet!)

Jullie weten allemaal al dat Sinterklaas niet echt bestaat. Maar toch gaat het verhaal over iemand die wel echt heeft geleefd. De echte Nicolaas leefde rond het jaar 300, dus ruim 1700 jaar geleden. Nicolaas was de bisschop van Myra. Myra is een plaatsje in Turkije. Hij was dus een Turk maar hij sprak Grieks. Dat was toen de taal die ze daar spraken.

Nicolaas is geboren rond het jaar 270. Hij is geboren in het plaatsje Pataras in Turkije. De echte naam van Nicolaas is Ninos Laos. Toen hij bisschop werd veranderde hij dat in Nicolaas. Dat komt uit het Grieks: Nike = winnen en Laos = volk. Nicolaas wilde dat de arme mensen (het volk) zouden winnen van de rijke mensen die aan de macht waren.

Nicolaas is rond het jaar 345 gestorven, dit is een schatting want men weet het niet precies. Men kent wel de exacte sterfdag en dat is 6 december.

Nicolaas had rijke ouders die stierven toen hij nog heel jong was, maar hij wilde de arme mensen helpen en gaf heel veel weg van de rijkdom die hij geërfd had. Toen hij pas 19 of 20 was werd hij al bisschop van Myra.

Nicolaas was een gewoon mens net als iedereen. Hij werd begraven in Myra in Turkije, de plaats waar hij bisschop was geweest. Maar ongeveer 700 jaar later werd Turkije veroverd. De Italianen hebben toen in 1087 de kist met zijn botten gestolen en die hebben ze opnieuw begraven in de Italiaanse stad Bari en daar ligt hij nu nog steeds.

Maar omdat ze bij het stelen van de kist in Myra ook moesten vechten konden de Italianen niet alles meenemen. In 1955 hebben mensen het eerste graf in Myra terug gevonden en daar lagen nog een paar botjes in. Die hebben ze in Antalya in Turkije bewaard in een oud kistje en daar staat de oudste afbeelding op van Sint Nicolaas.

Heksen

Een heks in een sprookje is een gemene oude tovervrouw. Ze draagt donkere kleren en heeft wratten en lange nagels. Met een valse kraakstem praat ze tegen haar zwarte kat. In haar grote kookpot maakt ze toverbrouwsels. 's Nachts vliegt ze rond op haar bezemsteel. Lang geleden waren er vrouwen en soms mannen die heks genoemd werden. Soms noemden ze zichzelf ook zo. Konden die dan echt toveren? Veel mensen dachten van wel. En sommige heksen geloofden in hun eigen toverkracht en sommige deden maar alsof.

Mensen gingen naar heksen omdat ze ergens bang voor waren of omdat ze iets graag wilden. Een meisje verlangde hevig naar een knappe en rijke man. Een boer wilde na drie slechte jaren eindelijk eens een goede oogst. Een vrouw was bang voor de ouderdom die haar lelijk zou maken. Tovenarij werkte vooral omdat mensen erin wilden geloven.

Heksen gebruikten hun toverkunst om mensen goed of kwaad te doen. Goede toverkunst heet witte magie. Kwade heet zwarte magie. Heksen keken naar de manier waarop de sterren aan de hemel stonden. Daaruit konden ze de toekomst voorspellen. Ze wisten ook veel van planten. Ze gebruikten die als gif of als geneesmiddel. Die kennis gaf de heksen macht. Mensen met problemen kwamen om hulp vragen.

Heksen komen niet alleen in oude sprookjes voor. Ook in moderne verhalen en boeken kom je ze tegen. "De heksen" van Roald Dahl lijken gewone mevrouwen. Maar ... ze hebben klauwen onder hun handschoenen. Ze zijn kaal onder hun pruik en ze hebben bijzondere neuzen om kinderen mee te ruiken. Dit is natuurlijk allemaal verzonnen door de schrijver.

Tegenwoordig bestaan er nog steeds mensen die zich heks noemen. Maar het zijn er maar weinig. Net als de heksen van vroeger zijn ze erg bezig met de natuur. Met de krachten van planten, dieren en sterren.

Karel de Grote

Eén van de bekendste koningen uit de Middeleeuwen is Karel de Grote. Hij leefde zo'n 1300 jaar geleden. Hij was koning van het Frankische rijk. Dat rijk is ongeveer even groot als Frankrijk, Duitsland, België en Nederland nu bij elkaar. In het jaar 800 wordt hij door de paus tot keizer gekroond. Karel is nu heer en meester over heel West-Europa. Sinds de Romeinen was het niemand meer gelukt om over zo'n groot rijk te regeren!

Eigenlijk weten we niet precies wanneer Karel de Grote geboren is. We denken dat het op 2 april 742 of 748 geweest is. Wanneer zijn ouders allebei niet meer leven, wordt het hele Frankische rijk van Karel. Karel voert tijdens zijn leven veel oorlogen. Omdat hij geld nodig heeft en om zijn eigen rijk rustig te houden. Maar ook omdat hij vindt dat een goede koning veel moet strijden voor de kerk.

De Saksen zijn de grootste tegenstanders van Karel. Ze komen vaak de grens over om Frankische dorpen te plunderen en in brand te steken. Karel trekt dan met zijn leger het land van de Saksen binnen om met ze te vechten. De Saksen zijn geen christenen, maar geloven in meerdere goden. Karel belooft ze niet te doden als ze zich tot christen laten dopen. Ook moeten zij zich aan zijn wetten houden. Maar de Saksen weigeren zich over te geven aan Karel. Karel trekt ten aanval. Na 30 jaar vechten geven de Saksen eindelijk hun strijd op. Hun gebied wordt deel van het Frankische rijk.

In Rome woont de paus. Hij is het hoofd van de kerk en dus van alle christenen. Als de paus sterft en er een nieuwe wordt gekozen, breekt onrust uit in Rome. Sommige edelen vinden dat de paus zijn werk niet goed doet en nemen hem gevangen. Ze sluiten hem op in een kerker. Maar de paus kan ontsnappen, vlucht naar Karel en vraagt hem om hulp. Karel helpt hem, hij rekent af met de edelen en de paus kan weer hoofd van de kerk zijn.

De paus is Karel zo dankbaar voor al zijn hulp, dat hij hem uitnodigt om naar Rome te komen. Op 25 december roept de Paus Karel uit tot keizer. Karel is nu de machtigste man van het christelijk Europa.

Sint - Maarten

Heb je wel eens gehoord van Sint-Maarten? Dat is een feest dat elk jaar op 11 november wordt gevierd. Vooral kinderen vinden het leuk, want je mag dan langs de deuren gaan met je lampion en liedjes zingen om snoep of kleine cadeautjes te krijgen.

Het feest is genoemd naar Sint-Maarten, een man die heel lang geleden leefde, in de vierde eeuw. Sint-Maarten was een soldaat en later priester. Hij stond bekend om zijn liefde voor de armen en zwakken. Het bekendste verhaal over hem is dat hij ooit zijn mantel deelde met een arme man die het koud had. Dat deed hij omdat hij wilde helpen en delen met anderen.

Op Sint-Maarten maken kinderen vaak zelf een lampion van papier en steken er een kaarsje in. Met de lampion gaan ze in de avond door de straat en zingen liedjes. De traditie lijkt een beetje op Halloween, maar het gaat vooral over delen en vriendelijkheid, net zoals Sint-Maarten dat deed.

In sommige dorpen zijn er ook optochten en verhalenvertellers die het verhaal van Sint-Maarten naspelen. Zo leren kinderen niet alleen plezier te maken, maar ook waarom het belangrijk is om goed te zijn voor anderen.

Sint-Maarten is dus niet alleen leuk, maar ook een feest met een mooie boodschap: deel wat je hebt en help anderen. Het laat zien dat zelfs kleine dingen, zoals een stukje brood of een glimlach, iemand gelukkig kunnen maken. Elk jaar vieren kinderen het feest opnieuw en houden zo het verhaal van Sint-Maarten levend.

Spugen

Spugen in de Middeleeuwen en de 16e eeuw. Er zijn boekjes gevonden over de etiquette van spugen in de Middeleeuwen. Spugen wordt als gewoon beschouwd, zolang je dit maar niet over de tafel heen deed. Voor verschillende rijke mensen werden uitzonderingen gemaakt, als zij hun voet maar op hun spuug zetten. Ook wordt er geschreven dat je niet te ver weg moet spugen.

Tot aan de 19e eeuw veranderde de etiquette van het spugen mondjesmaat. Er wordt nog steeds geschreven dat je moet uitspugen, maar dat je dit wel in een zakdoek moest doen. Ook was het spugen niet overal zomaar toegestaan: 'niet bij mensen van goede huizen, niet in plaatsen met parketvloeren en niet in de kerk en alle andere plaatsen waar netheid heerst.' Voor arbeiders was het spugen de normaalste zaak van de wereld. Zij spuugden in de fabrieken, op de straten en in de ziekenhuizen.

Aan het eind van de 19e eeuw begonnen er campagnes tegen het spugen omdat het tuberculose zou verspreiden. In 1886 verbiedt de Franse Raad het spugen. In 1896 volgde New York met een verbod voor spugen in het openbaar. In 1916 hadden 195 van de 213 Amerikaanse steden een anti-spuugverbod. Door middel van borden ("Er wordt niet op de grond gespuwd. Als je in je eigen huis op de grond spuuwt, mag je dat hier ook doen.") probeert met de mensen ervan te overtuigen te stoppen met spugen.

De anti-spuugcampagnes hebben wel effect, steeds minder mensen spugen. Zo schijnt aan het begin van de 20e eeuw de spuugbak uit de Nederlands huiskamer verdwenen te zijn. In Groot-Brittannië echter bleef het spugen nog steeds gangbaar, omdat het geen wettelijke overtreding was. Pas na de jaren '30 verdween het spugen uit het straatbeeld van Groot-Brittannië.

In België is het spugen op straat redelijk geaccepteerd, zolang het maar niet te opzichtig en te vaak gedaan wordt. In China echter is het nog steeds doodnormaal dat de mensen op straat en in openbare gelegenheden om zich heen spugen.

De steentijd

De mensen in de steentijd woonden niet in een huis, in een dorp of stad net als wij. Waarschijnlijk woonden ze in tenten en hutten, gemaakt van stro en dierenhuiden. Ze zwierven in groepen door het land op zoek naar eten. De mannen gingen als er eten nodig was op jacht naar rendieren, zwijnen en hazen. Hun pijlen, speren en bogen maakten de jagers zelf. Ook werd er gevist. De vrouwen en kinderen gingen iedere dag op zoek naar voedsel in de bossen.

In de herfst naar wilde vruchten, in het voorjaar verzamelden ze bladgroenten en knollen. Als de mannen terugkwamen van de jacht werden de dieren die ze hadden gevangen, geslacht. Alles van het dier werd gebruikt. Het vlees om te eten, huiden voor de kleding en zelfs de ingewanden werden schoongemaakt.

Met een varkensblaas kon je heel leuk voetballen! En van tanden werd een mooie halsketting geregen.

De vuurplaats was een belangrijke plek bij elke hut. 's Avonds om bij te eten, 's nachts om de dieren op een afstand te houden. En natuurlijk om zich te kunnen warmen en elkaar verhalen te vertellen. Verhalen over hoe de wereld was begonnen of over hoe de geesten naar je loerden.

In de loop van de tijd leerden de mensen uit de prehistorie hoe ze grond konden bewerken en dieren konden temmen

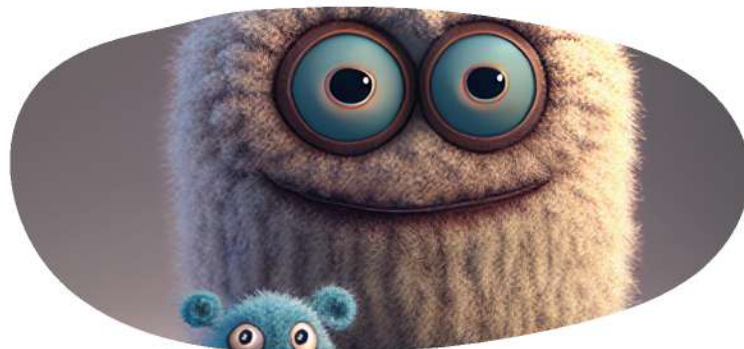

Waar komen monsters vandaan?

Vroeger wisten mensen zeker dat monsters bestonden. Ze dachten dat alle nare dingen door hen veroorzaakt werden. Brullende monsters zorgden voor donder en bliksem. Gingen de koeien dood? Dan was de kans groot dat er een monster op bezoek was geweest. En was er een schip gezonken op een rustige zee? Dat moest wel het werk van een monster geweest zijn.

Er waren veel mensen die vertelden hoe deze monsters eruit zagen. Maar bijna niemand had ze natuurlijk echt gezien. Behalve zeelieden. Die kwamen terug van hun reizen met ontzettend spannende verhalen. Ze hadden monsters gezien die zich vermomden als eiland. Toen er mensen op gingen zitten, zonk het eiland en verdronken de mensen. En ze vertelden verhalen over enorme beesten die hun boot hadden aangevallen. En over wezens met grote klauwen, slagstanden, slurven en hoorns op hun neus.

Veel monsters uit de verhalen van de zeelieden gingen over echte dieren: olifanten, leeuwen en reuzenschildpadden. Wij weten tegenwoordig hoe ze eruit zien en waar ze vandaan komen. Maar in Europa had niemand ze toen ooit gezien. En zo'n zeeman kon flink overdrijven als hij vertelde over zijn verre reis. Het was voor de mensen hier onmogelijk om te weten welke dieren echt bestonden en welke niet.

Schilder Jeroen Bosch

Jeroen Bosch is een van de belangrijkste schilders van Nederland. In 2016 was het precies 500 jaar geleden dat Bosch overleed. Daarom werden er veel tentoonstellingen over hem georganiseerd.

Rond het jaar 1450 werd Jheronimus van Aken in 's-Hertogenbosch geboren. Hij kreeg de roepnaam Joen of Jeroen. Zijn familie had een atelier aan de Bossche Markt. Daar maakte Jeroen zijn schilderijen. Rond 1480 trouwde Jeroen met Aleid van de Meervenne. Zij was erg rijk. Samen woonden ze in Aleids huis aan de Markt 61. Jeroen werd steeds beroemder. In 1488 ging hij een artiestennaam gebruiken: Jheronimus Bosch. Die naam komt van zijn woonplaats. Het ging goed met de carrière van Jeroen Bosch. Want hij kreeg van veel belangrijke mensen opdrachten. Bosch stierf in 1516. Hij werd op 9 augustus van dat jaar begraven. Jeroen Bosch is dus geboren en gestorven in Den Bosch. En hij heeft er zijn hele leven gewoond.

De manier waarop Jeroen Bosch schilderde was in die tijd totaal nieuw. Hij maakte op zijn schilderijen een eigen wereld. Hij schilderde dingen uit het echte leven en dingen uit zijn fantasie naast elkaar. Op zijn schilderijen staan vaak fantasiewezens en monsters. Maar hij schilderde ook echte dieren die hij in de natuur zag. Ook maakte Bosch schilderijen over verhalen uit de Bijbel. Die schilderijen maakte hij voor grote kerken. Jeroen Bosch schilderde op eikenhouten planken. Dat was in die tijd heel gewoon. Nu schilderen de meeste schilders op linnen doeken.

In 2016 was het 500 jaar geleden dat Jeroen Bosch overleed. Daarom waren er allerlei tentoonstellingen over deze schilder. Op 12 februari opende koning Willem-Alexander een grote tentoonstelling over Jeroen Bosch. Deze is in Het Noordbrabants Museum in Den Bosch. In dat museum hangen nu 39 schilderijen van Bosch. Veel van die schilderijen hangen normaal in andere musea over de hele wereld. Ze zijn nu tijdelijk in Den Bosch. In mei gaan ze weer terug.

Het verzet in WOII

In de Tweede Wereldoorlog was Adolf Hitler de baas. Sommige mensen vonden Hitler een goede baas. Ze gingen dan bijvoorbeeld bij de NSB, een partij waar Anton Mussert in Nederland de baas van was. Het was een partij die het helemaal eens was met Hitlers ideeën. Een samenvatting van de ideeën van Hitler zijn: Joden zijn slecht en moeten verdwijnen en mensen met blonde haren en blauwe ogen zijn de beste mensen.

Maar niet alle mensen vonden Hitler een goede baas. Sommige mensen bleven neutraal, maar andere mensen gingen bij een verzetsgroep. Ze brachten dan bijvoorbeeld kranten rond over de oorlog. Hitler wou namelijk niet dat mensen wisten wat er nou echt gebeurde en waar Duitsland bijvoorbeeld verloor. Daarom was het niet toegestaan andere kranten te hebben dan de kranten van de NSB.

Soms maakten mensen valse persoonsbewijzen. Dat zijn een soort paspoorten. Die gebruikten ze dan voor onderduikers en verzetsmensen, bij een controle kon dan worden bewezen dat ze bijvoorbeeld Piet heette in plaats van Jan.

Sommige mensen hielpen mensen met onderduiken of met het wegbrengen van onderduikers van het ene onderduikadres naar het andere. Er waren ook mensen die spoorbruggen lieten ontploffen zodat de Duitsers er niet langs konden. of mensen die posters ophingen waarin de Duitsers belachelijk werden gemaakt. Of ze overvielen distributiekantoren. Dat zijn kantoren die distributiebonnen uitgaven.

Distributiebonnen zijn bonnen die er voor zorgden dat iedereen evenveel eten kreeg. Bij zo'n overval stalen ze distributiebonnen. Die deelden ze vervolgens uit aan mensen die onderduikers verborgen hielden, zodat ze genoeg eten konden halen voor henzelf en voor de onderduikers.

En dit was nog niet eens al het verzet.....

De Titanic

De Titanic was een heel groot en luxe schip dat in 1912 is gebouwd. Het werd gebouwd in Engeland en was bedoeld om mensen te vervoeren over de oceaan, van Europa naar Amerika. Het schip was heel speciaal omdat het toen het grootste passagiersschip ter wereld was. Veel mensen dachten dat de Titanic zo sterk was dat hij nooit zou kunnen zinken.

Op 10 april 1912 vertrok de Titanic vanuit de haven van Southampton, Engeland. Er waren meer dan 2.200 mensen aan boord: passagiers en bemanning. De passagiers kwamen uit verschillende landen en waren op reis naar Amerika. Sommige mensen hadden dure kamers, terwijl anderen in eenvoudige hutten sliepen.

Op de vierde nacht van de reis, in de nacht van 14 op 15 april, gebeurde er iets heel ergs. De Titanic botste tegen een grote ijsberg in de koude Noord-Atlantische Oceaan. De ijsberg maakte een scheur in de zijkant van het schip. Omdat er water binnenstroomde, begon de Titanic langzaam te zinken.

Helaas waren er niet genoeg reddingsboten voor alle mensen aan boord. Veel mensen moesten in het koude water springen of wachten op hulp. Het was erg moeilijk om iedereen te redden. Meer dan 1.500 mensen kwamen om het leven, wat heel verdrietig was.

De Titanic is een bekend verhaal geworden omdat het een van de grootste scheepsrampen in de geschiedenis is. Het heeft de wereld laten zien hoe belangrijk het is om goed voorbereid te zijn op gevaar. Tegenwoordig worden er strengere regels gemaakt om zo iets nooit meer te laten gebeuren.

Het verhaal van de Titanic is ook verfilmd. De film uit 1997 laat zien hoe het schip eruitzag en wat er gebeurde toen het zonk. De film was een zeer groot succes en werd bekroond met maar liefst elf Oscars.

De geschiedenis van de wc

Wist je dat mensen vroeger helemaal geen wc hadden zoals wij die nu kennen? Lang geleden moesten mensen op speciale plekken buiten of in putten hun behoefte doen. Dit was vaak niet zo schoon en het kon vies ruiken.

De allereerste wc's werden al meer dan 4000 jaar geleden gebruikt in oude steden zoals in Mesopotamië, dat ligt in het huidige Irak. Mensen gebruikten daar putten en soms leidingen om water weg te laten stromen. Maar deze wc's waren nog niet zo fijn en ze waren meestal buiten het huis.

In het oude Rome hadden de mensen al openbare toiletten waar meerdere mensen tegelijk konden zitten. Die toiletten bestonden uit een soort bank met gaten erin, en er liep water onderdoor om het schoon te maken. Ook deelden ze een stok met een spons eraan om hun billen af te vegen, in plaats van met wc-papier.

Pas in de 16^e en 17^e eeuw gingen mensen beter nadenken over hoe je een toilet kunt maken dat makkelijk schoon te houden is. Een Engelse man genaamd Sir John Harington bouwde in 1596 een wc die je door kon spoelen met water. Dit was een grote uitvinding!

Maar een wc zoals wij die nu kennen, met een spoelsysteem dat goed werkt en geen nare geurtjes verspreidt, kwam pas in de 19^e eeuw. Toen werd ook het rioolsysteem beter, zodat het vieze water snel weg kon.

Tegenwoordig hebben bijna alle huizen een wc binnen en is het heel normaal om er gebruik van te maken. In Japan zijn de wc's zelfs heel modern geworden. Moderne Japanse toiletten kunnen bijvoorbeeld de stoel verwarmen, water spuiten om schoon te maken, en sommige maken zelfs muziek zodat je niet hoort wat je doet! Deze slimme wc's zijn heel populair omdat ze erg schoon en prettig zijn.

Het kasteel

Tijdens de Middeleeuwen zijn er heel veel kastelen gebouwd. Overal in Europa zijn deze bouwwerken nog te vinden. Mensen woonden en werkten in kastelen, maar ze gebruikten ze ook om zich te verdedigen tegen vijanden.

Kastelen waren vaak gemaakt van dikke stenen muren, zodat niemand er makkelijk doorheen kon breken. Er waren ook hoge torens, van waaruit de bewoners goed konden kijken. Soms hadden kastelen een gracht: dat is een brede sloot vol water rondom het kasteel. Dit maakte het moeilijker voor vijanden om dichtbij te komen.

Men wilde een kasteel binnenbreken omdat er belangrijke spullen, geld of voedsel in lagen. Ook woonde er vaak een rijke edelman of ridder die veel macht had. Vijanden wilden die macht misschien overnemen of het kasteel veroveren om zelf de baas te worden. Soms waren er ruzies tussen koningen of andere edelen, en dan probeerden ze elkaars kastelen aan te vallen.

In kastelen woonden meestal ridders, edelen en hun families. Ook het personeel zoals koks, schildwachten en bedienden leefde er. De ridder was een soort soldaat die het kasteel beschermde en in gevechten vocht.

Er waren ook mensen die voor plezier zorgden. De hofnar was een grappige man die de bewoners aan het lachen maakte met zijn grappen en kunstjes. Hij droeg vaak kleurrijke kleding en een puntmuts. De troubadour was een muzikant. Hij zong liedjes terwijl hij speelde op een instrument, zoals een luit. Hij vertelde verhalen over helden en avonturen met zijn muziek.

In België zijn er heel veel kastelen, meer dan drieduizend. Sommige kastelen zijn nog heel mooi en goed bewaard, zoals het Gravensteen in Gent. Je kunt ze bezoeken en zien hoe mensen vroeger leefden. Elk kasteel heeft zijn eigen verhaal en geschiedenis.

Ridders

Vroeger, in de Middeleeuwen, waren ridders belangrijke mensen. Ze reden op paarden, droegen harnassen van metaal en vochten met zwaarden of lansen. Maar ridders deden meer dan alleen vechten!

Een jongen kon al op jonge leeftijd beginnen met trainen om ridder te worden. Rond zijn zevende werd hij page. Hij leerde goede manieren, paardrijden en omgaan met wapens. Als hij ouder werd, werd hij schildknaap. Dan hielp hij een echte ridder en oefende hij mee in toernooien. Als hij sterk, moedig en trouw was, kon hij op ongeveer 21-jarige leeftijd tot ridder geslagen worden.

Ridders moesten de mensen in hun gebied beschermen. Ze vochten vaak voor hun koning of heer in oorlogen. Maar ze moesten ook eerlijk en rechtvaardig zijn. Dit noemden ze de 'ridderlijke eer'. Een ridder moest vrouwen en kinderen beschermen, de armen helpen en nooit vals spelen.

In vreedstijd deden ridders ook mee aan toernooien. Dat waren wedstrijden waarin ridders tegen elkaar streden met houten lansen, om te laten zien wie de beste was. Dit was spannend en trok veel publiek.

Ridders droegen zware harnassen van ijzer of staal. Alleen rijke mensen konden zich dit veroorloven, want alles kostte veel geld: het paard, het zwaard, het harnas en de opleiding. Daarom kwamen ridders meestal uit adellijke families.

Na de Middeleeuwen veranderde de wereld. Er kwamen nieuwe wapens, zoals geweren, en ridders waren niet meer nodig in de strijd. Toch blijven ridders tot op vandaag tot de verbeelding spreken, bijvoorbeeld in verhalen, films en spelletjes.

Ridders zijn dus een belangrijk deel van onze geschiedenis. Ze leren ons over moed, trouw en hoe mensen vroeger leefden en vochten.

De school van vroeger

Vroeger zag de school er heel anders uit dan nu. Kinderen gingen vaak te voet naar school, soms wel kilometers ver. In de klas zaten ze met veel leerlingen samen op houten banken. Er was geen verwarming zoals vandaag, dus in de winter was het er erg koud. Soms stond er een kachel in de klas, waar de juf of meester hout in deed.

De materialen die gebruikt werden, waren ook anders. Kinderen schreven niet met balpennen of potloden, maar met een griffel op een lei – een soort klein krijtbordje. Pas later begonnen ze te schrijven met een kroontjespen en inkt. Er waren geen laptops of tablets, en boeken waren duur en schaars. Alles moest uit het hoofd geleerd worden.

Vroeger was er ook een groot verschil tussen jongens en meisjes. In sommige scholen zaten ze in aparte klassen of zelfs in aparte scholen. Jongens leerden vakken zoals rekenen, schrijven, en soms zelfs ambachtelijk werk zoals timmeren. Meisjes kregen naast lezen en schrijven ook les in naaien, koken en huishoudkunde, zodat ze zich konden voorbereiden op het huishouden later.

De juf of meester was streng. Kinderen moesten stil zitten, goed luisteren en netjes antwoorden. Wie iets verkeerd deed, kon gestraft worden met een tik op de vingers of moest in de hoek staan. Er was veel discipline, en beleefdheid was heel belangrijk.

Toch leerden kinderen toen ook heel wat, en velen kijken met een beetje nostalgie terug op hun schooltijd. Het is interessant om te zien hoe het onderwijs door de jaren heen veranderd is. Gelukkig is de school van vandaag veel leuker en moderner, met meer aandacht voor elk kind!

Ben je toch nog nieuwsgierig naar de school van vroeger? In Bokrijk is er nog een oud schooltje dat je kan bezoeken en waar je een uurtje les kan volgen zoals het vroeger was.

Piraten

Sinds het begin van de scheepvaart is er sprake van piraterij. Dit betekent dat schepen met piraten andere schepen op zee aanvielen en plunderden.

Piratenschepen waren lichte zeilboten met één tot drie masten. Aan boord was er een kapitein aanwezig die gekozen werd door de rest van de bemanning. Als een kapitein het niet goed deed, kon de bemanning hem ook weer afzetten. Aan boord was er ook een kwartiermeester. Dit was het hulpje van de kapitein en hij beheerde het voedsel en de watervoorraden. Daarnaast was er ook een kok, een timmerman, zeilmeester en stuurman aan boord. Vrouwen waren verboden.

Een piraat hoefde niet heel hard te werken. Ze stonden erom bekend dat ze een beetje lui waren. Overdag waren ze aan het vissen, lezen, schoonmaken of aan het kijken of er andere schepen aankwamen. Op een piratenschip was niet zoveel eten of drinken ter beschikking. Als de piraten geluk hadden, konden ze schildpaddenvlees eten. Vanwege het voedseltekort en vooral het tekort aan vitamines waren er veel ziektes aan boord, zoals scheurbuik.

Veel piraten hadden een ooglapje of een houten poot. Het leven op zee was hard. De veldslagen en gevechten veroorzaakten veel verwondingen en de piraten zochten dan een oplossing om er toch terug beter uit te zien. Aangezien er niet altijd een dokter aan boord was, werden de operaties vaak uitgevoerd door de kok en de timmerman.

De buit van een piratenschip bestond vaak uit geld, suiker en andere specerijen die de piraten konden verkopen, en uit eten, drank en medicijnen die ze zelf konden gebruiken. Aan boord golden er strenge regels die alle bemanningsleden moesten ondertekenen. Dit werd ook wel de 'piratencode' genoemd. Als je de regels overtrad, werd je achtergelaten op een onbewoond eiland.

Nu zijn er nog steeds piraten. Elk jaar worden er honderden schepen op zee overvallen.

Dieren in de ruimte

De Rus Joeri Gagarin maakte in 1961 als eerste mens ooit een ruimtereis. Verschillende dieren gingen hem echter voor. Zowel de Russen als de Amerikanen stuurden namelijk vanaf de jaren '50 apen en honden de ruimte in, om zo het effect van de hoge temperaturen en snelle drukveranderingen te onderzoeken.

Laika (Russisch voor 'blaffer') begon haar leven als straathond, maar werd uiteindelijk het eerste dier ooit dat een ruimtetocht om de aarde volbracht. Althans, het ruimteschip waar zij in zat rondde de tocht succesvol af. Laika zelf kwam al enkele uren na het opstijgen van de raket om het leven door de hoge temperaturen en stress. Het eerste dier in de ruimte mocht zij zich overigens niet noemen want in 1947 gingen enkele fruitvliegjes haar al voor.

Iets later stuurden de Amerikanen aapjes Able en Miss Baker de ruimte in. Beide aapjes werden uitgerust met een ruimtepak en de nodige meetapparatuur zodat de gezondheid van de dieren tijdens de reis gemonitord kon worden. Ze waren de eerste zoogdieren ooit die zo'n ruimtetocht wisten te overleven, al stierf Able kort na de landing aan een infectie.

De chimpansee lijkt van alle apensoorten het meest op de mens. Het lag dus voor de hand dat de Amerikanen in 1961 ook een chimpansee de ruimte in stuurden. De NASA koos voor het vijf jaar oude mannetje Ham. Deze werd getraind om taken uit te voeren in de ruimte, zoals een hendel leren bedienen. Hams vlucht duurde slechts 16 minuten en hij overleefde de landing. Zijn latere jaren heeft hij doorgebracht in de dierentuin.

Slechts één kat is ooit in de ruimte geweest: Félicette. Oorspronkelijk hadden de Fransen de kater Félix als ruimtevaarder op het oog, maar hij wist te ontsnappen op de dag van de lancering. Félicette nam zijn plaats in en keerde na 15 minuten weer veilig terug op aarde.

Ninja's

Een ninja is een Japanse krijger die op leven of dood zijn taak probeert te volbrengen. Ze worden vooral ingezet voor spionage of voor één-op-ééngevechten. Ninja's waren vooral actief tussen de 12e en 19e eeuw, met een hoogtepunt in de 16e eeuw.

Ninja's werden getraind in speciale gevechts- en camouflagetechnieken. Zo leerden ze vechten met speciale zwaarden en konden ze heel goed boogschieten. Maar waar ninja's echt in uitblonken was "*stealth*". Dat is een bepaalde manier van bewegen zonder dat het andere mensen opvalt. Zo konden sommige ninja's wel dagen op dezelfde plek blijven zitten zonder dat hun slachtoffer dat doorhad. De training voor ninja begon al vroeg. Kinderen van pas vier jaar oud werden al getraind.

Ninja's gebruikten heel wat wapens om hun werk uit te voeren. Hierbij gaven ze de voorkeur aan kleine wapens die ze gemakkelijk konden verbergen in hun kledij. Ze gebruikten bijvoorbeeld werpsterren, een kleine dolk en klimhaken.

In films en tv-series worden ninja's vaak afgebeeld in zwarte pakken en een masker, maar dat was totaal niet handig. Ninja's moesten onopgemerkt blijven in de menigte en droegen daarom vaak normale kledij. Voor missies die ze in het holst van de nacht moesten uitvoeren, droegen ze wel speciale kledij, maar deze was donkerblauw.

Tegenwoordig zijn er geen echte ninja's meer zoals vroeger, maar ze leven verder in boeken, strips, tekenfilms en films. Denk maar aan figuren als de *Teenage Mutant Ninja Turtles* of *Naruto*, een populaire Japanse tekenfilm. In deze verhalen hebben ninja's vaak superkrachten of doen ze ongelooflijke stunts. Het bestaan van de echte ninja's eindigde in de 19^e eeuw, samen met dat van de samoerai.

Albert Einstein

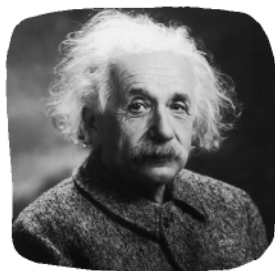
Albert Einstein was een beroemde wetenschapper die geboren werd op 14 maart 1879 in Duitsland. Toen hij klein was, dacht niemand dat hij later zo beroemd zou worden. Hij praatte namelijk pas laat en had moeite met school. Maar Albert was heel nieuwsgierig. Hij hield ervan om na te denken over hoe dingen werken, zoals licht, tijd en ruimte.

Toen hij ouder werd, ging hij natuurkunde studeren. Dat is een vak waar je leert over de natuur en hoe alles beweegt en werkt. Einstein werd beroemd door zijn slimme ideeën over tijd en ruimte. Zijn bekendste idee is de relativiteitstheorie. Dat is een ingewikkeld onderwerp, maar het helpt wetenschappers om het heelal beter te begrijpen. Misschien ken je de formule $E=mc^2$ wel? Die bedacht Einstein.

Einstein leefde in een tijd waarin veel gebeurde in de wereld. In 1914 begon de Eerste Wereldoorlog, een grote oorlog in Europa. Tijdens die oorlog werkte Einstein in Duitsland, maar hij vond geweld en oorlog vreselijk. Hij hield van vrede en schreef brieven waarin hij zei dat oorlog geen oplossing is.

Later verhuisde Einstein naar de Verenigde Staten, omdat het in Duitsland gevaarlijk werd voor Joodse mensen zoals hij. In Amerika bleef hij werken als wetenschapper. Hij vond het belangrijk dat mensen goed nadenken, vragen stellen en nieuwsgierig blijven.

Albert Einstein overleed op 18 april 1955, maar zijn ideeën leven nog steeds voort. Veel dingen die we vandaag gebruiken, zoals gps en satellieten, werken dankzij zijn ontdekkingen. Einstein was niet alleen slim, maar ook iemand die het belangrijk vond om goed te zijn voor anderen en de wereld. Zo blijft hij een voorbeeld voor veel mensen, jong en oud!

De dinosaurus

Dinosaurussen, vaak afgekort als dino's, leefden miljoenen jaren geleden, lang voordat er mensen op aarde waren. Ze verschenen ongeveer 230 miljoen jaar geleden en leefden tot ongeveer 65 miljoen jaar geleden. Toen stierven ze plotseling uit, waarschijnlijk door een grote meteoriet die op de aarde insloeg.

Er waren heel veel verschillende soorten dino's. Sommige waren vleeseters, zoals de Tyrannosaurus Rex, en andere aten planten, zoals de Brachiosaurus. Sommige dino's waren klein, niet groter dan een kip, terwijl andere gigantisch waren en wel 30 meter lang konden worden!

Dinosaurussen liepen op twee of vier poten, afhankelijk van de soort. Sommige konden zelfs heel snel rennen. Ze leefden in bossen, vlaktes en bij meren, overal waar genoeg voedsel en water was. Fossielen, dat zijn versteende resten van dino's, geven ons veel informatie over hoe ze eruitzagen en hoe ze leefden.

Wist je dat vogels eigenlijk afstammen van dinosaurussen? Dat betekent dat ze niet helemaal zijn verdwenen! Wetenschappers denken dat sommige kleine vleesetende dino's veren hadden, net als vogels nu.

Kinderen en volwassenen over de hele wereld zijn nog steeds gefascineerd door dinosaurussen. Je ziet ze in boeken, films, speelgoed en in musea. In sommige musea kun je echte fossielen zien of zelfs een skelet van een T-Rex bewonderen!

Dino's leren ons veel over de geschiedenis van onze planeet. Door hun botten en sporen te onderzoeken, ontdekken we hoe het leven op aarde er vroeger uitzag. Ze zijn een belangrijk onderdeel van de natuur en blijven ons verwonderen. Dus de volgende keer dat je een vogel ziet, denk er dan eens aan: misschien kijk je wel naar een verre verwant van de dinosaurus!

De farao

Een farao was de koning van het Oude Egypte, lang geleden. Farao's waren de belangrijkste mensen in het land. Ze hadden veel macht en werden zelfs als goden gezien! Ze woonden in grote paleizen en droegen speciale kleding, zoals een kroon en een kunstige nepbaard.

De farao besliste over wetten, oorlogen en zorgde ervoor dat er genoeg voedsel was. Ook liet hij tempels en piramides bouwen. Piramides waren grote graven waarin farao's na hun dood werden begraven. Ze geloofden dat ze na hun dood verder leefden in een ander leven, en daarom stopten ze waardevolle spullen in hun graf, zoals sieraden, eten en zelfs speelgoed.

Farao's werden na hun dood gemummificeerd. Dat betekent dat hun lichaam speciaal werd voorbereid om niet te vergaan. Eerst haalden priesters alle organen eruit, behalve het hart, en droogden het lichaam met speciale stoffen. Daarna werd het lichaam in linnen doeken gewikkeld. Zo bleef de farao's lichaam goed bewaard voor het leven na de dood. De mummie werd daarna in een graf gelegd, samen met spullen die de farao in het andere leven kon gebruiken.

Een bekende farao is Toetanchamon. Hij werd al farao toen hij nog maar een kind was, en hij is beroemd geworden omdat zijn graf duizenden jaren later bijna helemaal intact werd teruggevonden. Archeologen vonden daarin prachtige schatten.

Farao's werden vaak afgebeeld met een kromstaf en een vlegel. Die symbolen stonden voor hun macht en bescherming. Vroeger geloofde men dat de farao door de goden was uitgekozen om het volk te leiden.

Vandaag de dag kunnen we nog veel leren over het leven van farao's door hiërogliefen (een soort beeldschrift), mummies en tempels. Musea over de hele wereld tonen voorwerpen uit deze tijd. Zo blijft de wereld van de farao's nog steeds heel boeiend en spannend!

De gladiator

Gladiatoren waren vechters in het oude Rome. Ze vochten in grote arena's, zoals het beroemde Colosseum in Rome, om het publiek te vermaken. De meeste gladiatoren waren slaven, gevangenen of krijgsgevangenen. Soms kozen vrije mannen er vrijwillig voor om gladiator te worden voor het geld of de roem.

Gladiatoren kregen een zware training in speciale scholen, die *ludi* werden genoemd. Daar leerden ze vechten met verschillende wapens, zoals zwaarden, speren en netten. Elke gladiator had een bepaalde vechtstijl en droeg een speciaal harnas. Bijvoorbeeld, een *retiarius* vocht met een net en een drietand, terwijl een *murmillio* een zwaard en een groot schild gebruikte.

De gevechten waren spannend en vaak gevaarlijk, maar niet altijd tot de dood. Soms raakte een gladiator gewond of gaf hij zich over. Dan wachtte hij op het oordeel van de keizer of het publiek. De mensen in de arena lieten met handgebaren zien wat ze wilden: Als ze vonden dat de verliezer moest leven, staken ze hun duim naar beneden. Als ze wilden dat de gladiator gedood werd, staken ze hun duim omhoog of maakten een stekende beweging, alsof ze met een zwaard staken. De keizer nam meestal de uiteindelijke beslissing. Soms spaarde hij het leven van een dappere vechter, vooral als het publiek onder de indruk was.

Sommige gladiatoren werden beroemd en kregen bijna de status van sterren. Toch was hun leven zwaar en gevaarlijk. Als ze vaak wonnen, konden ze hun vrijheid verdienen met een houten zwaard, het teken dat ze nooit meer hoefden te vechten.

Vandaag de dag zijn gladiatoren nog steeds bekend door boeken, films en musea. Ze geven ons een kijkje in het leven van vroeger, in een tijd waarin gevechten als vermaak normaal waren. Gelukkig vinden we vandaag andere manieren om ons te amuseren, zoals sport en spel!

